

Д-р. Душан М. Суботић, претседник Касац. суда — Београд.

НОВИ ПОТЕЗИ НЕМАЧКОГ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА

Догађаји који се одигравају у Немачкој заслужују пуну пажњу целог света. Још пре неколико година један немачки писац казао је: да иницијатива у сваком погледу припада Немачкој. Можда се није мислило, да ће иницијатива Немачке узети ове размере, до којих је дошла у свима правцима, економском и политичком посебно, али свакојако један добар део истине лежи у тој речи. Вулканско превирање германског заносног патриотизма садашњице, које уништава масу најбољих синова данашње Немачке, најјасније нам показује, колико је тај потез германске иницијативе ухватио дубок корен и још већи замах, да преобрази немачки народ. Национални социјализам од кад је ступио на власт, поставши једина владајућа странка, која се изједначила са државом и њеном идејом, створио је једно ново социјално законодавство, сматрајући га потребним као базу за јединство државе и њен развој. У том погледу нас овде интересује један део тог законодавства, онај који се односи на кривично право и кривично правосуђе, те да видимо, шта је ново створено, је ли способно за живот и хоће ли преживети тешку садашњицу, разочарану са неиспуњеним обећањима национал социјалиста при доласку на власт, да путем извршене револуције трансформирају Немачку и даду јој у свету такво место, којим ће се отворити нова ера у политичком животу Немачке и осталог света.

Немачка је добила у 1933 год. четири важна закона:

1. Закон од 29 марта 1933 г. о примени и извршењу смртне казне;
2. Закон од 14 јула 1933 г., који има циљ да спречи стварање порода од наследника оптерећених наследним болестима;
3. Уредба од 5 децембра 1933 г. о извршењу предњег закона (2) и

4. Закон од 24 новембра 1933 год., који се односи на злочинце из навике и опасне злочинце и о мерама сигурности и поправке.

Ад. 1. Овај закон садржи свега два члана: чл. 1 вели, да ће се чл. 5 уредбе председника Рајха од 28/II-1933 г. који се односи на заштиту народа и државе применити и на злочинства учињена између 31 јануара и 28 фебруара 1933 год.; и чл. 2. који предвиђа, да ће се смртна казна извршивати вешањем.

Уредба о којој се овде говори објављена је сутра дан после извршеног пожара у немачком Рајхстагу.

Према томе појавило се питање о ретроактивном важењу овог закона, на име: да ли се може применити смртна казна, које није било, и чиме се отежава правни положај окривљеника.

Рајхсгерихт (звани Царевински Суд), као највиши суд, који је судио о овој паљевини, применио је овај закон у целини, изрекао смртну казну окривљеном паликући која је и извршена вешањем, чиме је истовремено признао ретроактивно дејство једног кривичног-материјалног закона.

Ово је први случај у правној науци целог света: да се једно такво схватање могло прихватити и применити у пракси.

Ад 2 и 3. Овај закон регулише питање допустљивости стерилизације у циљу елиминисања елемената мање биолошке вредности који се преносе наслеђем. Наравно, да један такав закон може имати великог значаја у политици популације. Медицинска је наука несумљиво доказала штетне утицаје рђавих наследних својстава. Отуда се дошло до идеје природне селекције, којом се циља на то да се штетни елементи отклоне, а потпомогне стварање и умножавање само здравих елемената.

Ово је питање од особите важности, специјално у области науке кривичног права, кад се тиче злочинаца опасних и из навике, са извесним наслеђеним особинама, које упућују на идеју постојања злочиначког типа, да се путем науке помогне и отклони зло, које прети друштву од наследника таквих криваца-злочинаца. Нови закон предвиђа ту два средства: стерилизацију и кастрацију.

Стерилизација је релативно безопасна операција; она се састоји у исецању семевода (васектомија) или јајовода. Она ни у колико не умањује сексуални истинкт и способност сношаја.

Кастрација елиминише унутарњо-секретарне функције полних жлезда уклањајући семнике полне жлезде или јајнике, те може тако изазвати дубоке физичке и психичке промене у организму јединке.

Стерилизација претпоставља, да се код лица које има њој да се подвргне претпоставља са доста извесности, да ће

његови наследници бити оптерећени тешким наследним оболењима, физичким и душевним. Затим побраја те болести; тиче се блесавости од рођења, душевних оболења у форми шизофреније и наследне епилепсије као и других физичких поремећаја у форми глувоће и других деформитета. Допушта се да се и код алкохоличара примени стерилизација.

Закон предвиђа нарочити поступак зато: а) то може тражити и само оно лице које се у том стању налази или његов законити заступник, и б) по службеној дужности може тражити надлежни лекар. Стерилизација се не допушта у три случаја: а) пре навршених 10 година, б) где је личност стално интернирана, па нема могућности за полни сношај, и в) ако би услед стерилизације наступила смрт.

За решавање о примени стерилизације надлежан је нарочити суд тзв. „суд за здравље“ састављен из једног судије и два лекара а решава већина гласова (2) по слободној оцени прибраних доказа и материјала, који расветљава конкретну ситуацију. Против судске одлуке има места жалби на „виши суд за здравље, који је такође састављен од једног судије и два лекара. Наређена стерилизација се врши и против воље заинтересованог-силом у болницама а у времену за то одређеном. Трошкови око операције стерилизације падају по правилу на терет државе. Лекари су по службеној дужности обавезни да доставе надлежној власти случајеве, где мисле да треба приступити стерилизацији.

Према једном новинском извештају од јуна 1934 год. у Немачкој је донето 325 одлука за стерилизију од пријављених 348 предмета.

Ад. 4. Основна идеја овог закона је да свима средствима јавног ауторитета заштити националну заједницу према опасним кривцима стављајући администрацији казненог правосуђа подеснија и јача средства него што су била досадашња. Закон ставља на прво месту заштиту интереса националне заједнице. Он предвиђа борбу у два правца: досадашњим казним мерама и новим мерама сигурности и поправке. То је дакле један нов систем, по угледу на нова страна законодавства (и наше је такво), који има за циљ да осигура друштво и државу од опасних злочинаца, донекле и независно од појма кривичне одговорности, стављајући их у стање немогућности да у будуће шкоде друштву.

Тај нови систем се састоји из више тачака: 1) код тих злочинаца из навике и опасних има се заслужена и изречена казна поштрити, под условом ако је такав злочинац био два пута пре тога осуђен на смрт, робију или затвор најмање од 6 месеци. То даље задржавање може трајати до 5 година, ако се тиче престапа, и до 15 година ако се тиче злочина; 2) кажњава се као посебно кривично дело притежавање предмета-оруђа која служе крадљивцима и њиховим

саучесницима; 3) потпуно пијанство, које служи као основ за искључење казне за кривично дело извршено у таквом пијанству, кажњава се као посебно кривично дело (као и код нас — § 166).

Осим тога оно што чини особеност овог новог система, то су тзв. мере сигурности и поправке. Оне се састоје у следећем: 1) уводи се интернирање таквих криваца у заводу за болесне или тзв. здравствене куће; оно се има применити према неурачунљивим и смањено урачунљивим кривцима; 2) интернирање у азил за алкохоличаре или у заводе за дезинтонсикацију; оно се примењује према онима за које је утврђено да су у пијанству извршили какво кривично дело за које су кажњени, као и према онима који су у потпуном пијанству то урадили па ослобођени а кажњени због овог пијанства као посебног дела (горе тачка 3); 3) интернирање у кућу за принудан рад, где осуђеници за вагабундажу, просјачење и проституцију имају да се привикну на рад и ред; 4) задржавање у заводу преко рока изречене казне све дотле док постоји опасност за националну заједницу, али не по основу казне, већ по основу прости заштитне мере ради поправке — неодређен рок; 5) кастрација опште опасних злочинаца и злочинаца против благонаравија. То је једна потпуно нова домена у области казненог права. Кастрација је елиминирање операцијом полних жлезда. Она као таква производи дубоке промене у људском организму. Суд наређује кастрацију, где јој има места; 6) забрана вршења извесног позива или заната; и 7) прогонство странаца ван Немачке.

И ове мере заштите и васпитања могу се ретроактивно применити.

Ово ново законодавство је убачено у стари немачки казнени законик од 1871, с којим сада чини једну целину, која важи као ново немачко кривично законодавство. Али осим напред три поменута закона као најважнија, има још неколико закона новијег датума, који знатно мењају изглед ранијег законодавства. Вреди их поменути; то су: 1) Уредба претседника Рајха о одржању унутрашњег мира од 19/XII-1932; 2) Уредба истог о заштити немачког народа од 4/II-1933 год.; 3) Уредба истог о заштити народа и државе од 28/II-1933 год.; 4) Уредбе истог против издајства немачког народа и других велеиздајничких радњи од 28/II. 1933 год.; 5) Уредба истог о заштити прикривених напада против владе националног подизања од 21/III-1933 год.; 6) Закон за одбрану од политичких насиља од 4/IV-1933 год.; 7) Закон против новог стварања партија од 14/VII-1933 год. и 8) Закон о зајемчавању правног мира од 13/X-1933 год.

За провођење наређења казненог законика и овога споредног законодавства, које је у вези са њим у Немачкој

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
постоји закон о кривичном судском поступку од 1877 г. који такође има своје ново допунско законодавство, а најважнији је закон од 6/XII 1933 год. о надлежности судова при примени судске деобе, и закон о судовима за малолетнике од 16/II 1928 г., и закон о устројству судова од 22/III-1924 год.

Као врхунац овог законодавства, за које се може рећи, да се развијало у једном доста редовном и нормалном правцу, дошао је закон од 3 јула 1934 г., који садржи само један члан: „Мере извршене од 30 јуна до 2 јула 1934 ради уништаја актова побуне и велеиздаје, сматрају се за законите, пошто су биле наложене стањем праведне нужне одбране, у којој се режим налазио“.

Предње нормално законодавство показало се недовољно; државна власт прибегла је мерама, које редовно законодавство није предвидело; а после свршених и примењених мера влада издаје закон, којим те радње проглашава законитим.

После овог догађаја — појављује се питање: је ли данашњи „режим“ у Немачкој, односно је ли правни појам у Немачкој способан за даљи живот, или је појам о праву у Немачкој умро?

Брутална репресија извесних кривичних радња, које су биле у изгледу, дискредитовала је у иностранству схватање о унутрашњем праву у Немачкој. Тамо постоји данас један велики стварни поремећај у схватању о праву, који поред оног поремећаја у економском и финансијском погледу, доприноси, да се међународни положај Немачке јако уздрмао и да од њега, ипак и поред свега тога, постоји општа опасност за мир у свету.

12. VII. 1934.

Чланак који објављујемо вероватно је последњи што је изашао из пера пок. Др. Душана М. Суботића. Са овим чланком и на овај начин Уредништво Б р а н и ч а опрашта се за увек са својим одличним сарадником бив. претседником Београдског касационог суда пок. Др. Душаном М. Суботићем.

Кад је овај чланак предат нашем Уредништву, у првој половини августа месеца, нико није веровао да ће у ноћи између 5. и 6. септембра 1934. год. после свечаног банкета приређеног у част бугарских правника од стране г. претседника Београдске општине и после одржаног говора дан раније на другарском вечеру, Др. Душан М. Суботић закlopити очи за увек. Његова снажна појава, жеља за животом, плодност и у науци и у судском послу, нису давали ни најмање основа за сумњу да му се крај живота приближује.

Др. Душан М. Суботић сигурно је једна од најинтересантнијих појава у средњој генерацији наших правника. Сељачко дете, Шумадинац, рођен 1877. год. у Рамаћи крај Крагујевца, Др. Суботић одлично завршава нижу и вишу школу да по положеном правном факултету докторира у Лајпцигу са тезом: Утаја по Српском кривичном законнику. По повратку у земљу почиње своју каријеру 1903. год. као судски писар у Крагујевцу, да по обиласку више места у унутрашњости дође у Београд, где постаје судија, претседник трговачког суда, касациони судија и претседник Касационог суда

(1925.), који положај замењује 1927. год. са положајем Министра правде у кабинету пок. Веље Вукићевића, да поново заузме положај претседника Касаације у Београду 1928. год., на коме је положају и умро.

Као судија пок. Др. Суботић је био савестан и правичан. У свој судиски посао уносио је велико искуство стечено дугим радом у суду и солидно правно знање стечено студијама од којих га је само смрт одвојила. Сем тога, у малом кругу људи, који су га познавали, био је комуникативан и пријатан. Иначе, није марио за шира друштва. Та његова повученост учинила је, да не успе у политици, што је схвативши добро, утицало на пок. Др. Суботића, да се врати своме судском звању у коме је био најзначајнији и прави његов рад.

Делатност пок. Др. Суботића била је веома велика. Поред свога редовног рада у суду, пок. Др. Суботић је стизао да брани и заступа интересе наше државе у иностранству небројено пута, да ради у разним комисијама на законским предлозима и да у студијама и чланцима, веома запаженим и цењеним, износи своја гледишта о појављеним правним питањима.

Његов домен био је претежно у кривичном праву. Из тога домена имамо значајних расправа и чланака, као: О утаји (1904.), О кривоклетству и лажном сведочењу (1907.), Смртна казна (1908.), Казна и њен циљ (1909.), Злочинство као социјална појава (1921.), Кривично дело и кривац (1924.), као и веома значајно дело под насловом: Шест основних проблема кривичног права (1933.). Сем тога, пок. Др. Суботић је превео и седам дела из Немачке кривично-правне књижевности као: Немачко казнено право од Бернера (1906.), Слободна воља и казнено право од Мајера (1909.) и др.

Пок. Др. Суботић био је сталан сарадник Бранича чији су му ступци били увек отворени. Ценио је наш часопис као што је ценио и наш ред сматрајући да нема добре магистратуре без добре адвокатуре. И та љубав према Браничу пок. Др. Суботића најбоље се манифестује његовим горњим чланком у коме удара на немогуће законе које данас диктира у Немачкој Хитлер немачком народу. Пок. Др. Суботић у суштинској правничкој анализи изнео је све оно што не ваља у новом немачком кривичном законодавству, уверен да такво законодавство не одговара правној свести немачког народа и да га с тога треба критиковати, јер само тако може се човечанство спасти од сличних експеримената изван Немачке.

Драгић Н. Солдатовић, судија Касац. суда у Београду у пенз.

ЈЕДАН КАСАЦИОНИ СУД ЗА ЦЕЛУ ЗЕМЉУ

Изједначење нашег законодавства приводи се крају. Већ је донета већина главнијих закона, око двадесет на броју, који се имају примењивати на целу нашу земљу, а остала су још два: Грађански и Трговачки Законик, па ће изједначење са њима у главном бити довршено. Министарство правде већ је оштампало „Предоснову Грађанског Законика за Краљевину Југославију“, дакле нацрт заједничког Грађанског Законика и он је раздат посланицима на оцену и евентуалне предлоге за допуну и измену, те је само још остао да се доврши Трговачки Законик. Ових двадесет до сада изједначених закона, налазе се већ у примени и њих тумачи у последњем степену шест одељења у шест разних правних по-

www.друнја, која врше Касациону власт у земљи. Те отуда не би било никакво чудо, да се један исти закон, у разним правним подручјима, у разним нашим данашњим Касационим судовима, разнолико тумачи и примењује. Није потребно доказивати, да се на овај начин не постиже са овим законима онај циљ, што се желео постићи, а и сам углед Државе од тога трпи — то је мислим за свакога јасно. За то прешна потреба изискује, да се одмах приступи образовању једног Касационог суда, који ће бити за целу земљу и који ће мотрити да се сви ови закони правилно и једнообразно тумаче и примењују.

Истина и по данашњем Закону о уређењу редовних судова, предвиђене су извесне мере за правилно и једнообразно примењивање свих па и ових закона, али очевидно оне нису довољне, нити могу извршити ону дужност, коју би извршавао један Касациони суд за целу земљу. А кад се уз ово дода, да образовање пуне седнице Касационог суда, — једне од тих предвиђених мера — мора бити од 22 судије од свих данашњих Касационих судова, и да се она има сазивати наизменично у Београду и Загребу, скупо кошта, те се зато ретко и сазива, — до сада је свега једанпут сазвата била, — то ове мере остају без свог дејства.

Даље ми данас у шест садањих Касационих судова имамо близу 80 судија, више него ли у земљама са више милиона становника и већом територијом од наше, те и економски и финансијски интереси захтевају један Касациони Суд, који ће свакако имати мањи број судија, него што их данас на окупу има.

Једна Држава, једни закони, и један Касациони Суд. Без тог јединства, нема ни потпуног уједињења.

Али, опет једно али, опет се покреће старо питање, које је покретано и расправљано 1921 године, при доношењу Видовданског Устава, — у коме ће месту бити тај једини Касациони Суд за целу земљу, да ли у Београду или Загребу?

У „Мјесечнику“, гласилу правничког друштва у Загребу, у бр. 5. за ову годину, у уводном чланку под насловом „Унификација закона захтева један Касациони суд“, од Г. Др. Хуга Верка, адвоката и потпредседника Правничког друштва у Загребу отштампаном по примедби Уредништва на изречни захтев предавача „источним књижевним језиком“, као предавање, које је Г. Верк 25. маја о. г. одржао на Универзитету у Загребу, предавач је изнео борбу, која се водила у Немачкој од 1873—1877 год. односно седишта Касационог суда за Немачку државу. Ту су изнети разлози разних угледних личности и новина, са којих је тражено, да Касациони суд не буде у престоници Немачке у Берлину, већ у Лајпцигу и са њима се успело. Предавач вели, да се ти исти разлози и обзири имају применити и на нас, јер смо у истим приликама, и отуда изводи закључак, да и код нас не треба обра-

зовати Касациони Суд у престоници, у Београду, већ у Загребу, јер то општи интереси захтевају.

Пре свега ми налазимо, да није најсрећније позивање на Немачку, да се докаже оправданост гледишта да наш највиши суд треба да буде у Загребу, а не у Београду. Треба се потсетити под каквим се приликама та борба у Немачкој водила и завршила са тим: да седиште Касационог Суда у Немачкој буде у Лајпцигу, а не у Берлину. Такав поступак Немачке оправдава се тадањим федеративним државним уређењем њеним, што код нас није случај. Већ данас, када се ради на централизацији Немачке и изједначавању једног законодавства за целу Немачку, појављују се мишљења да се Касациони Суд из Лајпцига премести у Берлин, у престоницу њену. Наше дакле државно уређење није као што је било у Немачкој, кад је установљено, да немачки Касациони суд буде у Лајпцигу, да би мере усвојене за Немачку, биле добре и за нашу земљу.

У доказ овога довољно је изложити само неколико разлога, што их је о. државач изнео, па да се увиди, да оно што је опредељавало Немачку о седишту Касационог суда, не треба да опредељује и нас. То су пасуси, које излажемо без икаквог коментара:

„Мора се избегавати чак и сама помисао, као да највиши суд претежно зависи од неког извесног племена“...

„Лежи у интересу свих непријатеља Рајха, да седиште државног суда буде Берлин. Буде ли се изрекло и само пар пресуда које би могле побудити сумњу да су донесене из привржености влади, викаће се да нема правде и свако ће племе желети да дође до властитог највишег судског степена. На тај начин, државни ће суд противно свом одређењу, ојачати партикуларистички покрет...“

Ми налазимо да треба на томе радити, да се Загреб што више подигне до значаја друге престонице у нашој земљи, и на томе се ради и радиће се, и да због тога у Загреб треба смештати државна надлештва и установе чији рад неће трпети штете, што нису у средишту врховне државне Управе у Београду, али међу таква надлештва, по нашем мишљењу, никако не долази Касациони суд са разлога, које ћемо ниже навести.

Очевидно је у чл. 110. Устава од 28. маја 1921 год. погрешно унета одредба, да ће један Касациони суд бити са седиштем у Загребу, јер то није одредба за Устав. У Устав се уносе основна начела, одредбе општег карактера, а извођење тих одредаба оставља се посебним законима. Ово је одредба за посебан, специјални закон о Касационом суду, у коме је требала и да се предвиди. За то у данашњем Уставу, са свим оправдано, изостављена је та одредба у коме ће се месту основати један Касациони суд, па отуда и позивање на Видовдански Устав не може бити повод, да се

тако поступи, кад има и других веома крупних разлога, да се друкчије ради.

Скоро у свима државама у Европи, осем неколико изузетака, међу које изузетке спада Немачка, због свог нарочитог уређења, Касациони судови смештени су у престоници, где су и остале највише власти: законодавна и извршна. И сасвим је природно да тако буде, јер оне све три стоје у тесној и нераздвојној вези, једна другу допуњују и једна другу помажу, а тога не би било у довољној мери, када би оне биле одвојене.

Врло често Министар правде по свом нахођењу, или тражењу судова, или других власти, обраћа се Касационом суду за хитна објашњења, како се имају разумети и примењивати извесни законски прописи, који су непотпуни или нејасни. Удаљеност Касационог суда увелико би отежала ту узајамност између највишег суда и Министра правде, на штету једнообразног примењивања закона и брзог отклањања погрешака у разумевању законских одредаба.

Судије Касационог суда, као лица најкомпетентнија са највећим правним искуством и познавањем позитивних закона, врло се често узимају у ванканцеларијско своје време, без штете по своју редовну дужност, у разне комисије по свима Министарствима за израду нових закона и измену старих и за расправљање и регулисање других спорних правних питања, која иначе не долазе на расправу пред Касациони Суд. Премештањем Касационог Суда из престонице, где су смештена сва Министарства, то би било онемогућено или бар јако отежано, на велику штету толиких важних послова.

По новом законодавству многи послови морају се усмено пред Касационим судом обавити, и странке, њихови адвокати или браниоци или сведоци позивати ради саслушања. Кад се баци један поглед на карту наше државе видеће се, да је централнији положај Београда него ли Загреба, те је у интересу већине народа, да Касациони суд буде више у средини земље, како ће се до њега лакше и јефтиније долазити ради свршавања нужних послова.

По чл. 109. данашњег Устава пресуде Великог војног суда разматра у последњем степену Касациони суд, чим буде о томе донет и закон. Велики војни суд ради у Београду, као што је познато, па и та веза и узајамни рад иду у прилог, да ова два суда не буду раздвојена.

По § 23. финансијског закона за 1934/35 годину,

„Овлашћује се Министар правде да у циљу подизања Палате правде у Београду, у коју би се имали смештити сви судови у Београду,*) закључи код Државне Хипотекарне банке дугорочни зајам на основу годишњих закупнина, које данас плаћа држава и суд општине града Београда, за све судове у Београду, као и годишњег прихода, који ће дати Дунавска бановина на име накнаде за зграду у којој су сада смештени Окружни

суд за округ Београд, Државно тужиштво при том окружном суду и Срески суд за срез врачарски. *Ове закупнине* као и привноси, имаће да служе као анuitет за тај зајам. Осем тога, Министар правде овлашћује се, да уколико поменуте закупнине и привноси Дунавске бановине не би били довољни за подмирење потребних анuitета, одобри принос из Централног фонда за казнене заводе*.

Према оваквој стилизацији ове одредбе финансијског закона, који је прошао кроз Народну Скупштину и Сенат и добио највишу потврду, није ли прећутно Министар правде добио овлашћење у подизању Палате правде у Београду за све судове па и за сам Касациони суд, који ће бити један за целу земљу? Разуме се по себи тај Дом правде имао би се подићи тако, да задовољи све савремене потребе Касационог суда и осталих а у исто време имао би достојно репрезентовати нашу Државу, као што то чине Домови правде на страни: у Бриселу, Паризу, Риму итд.

Не треба се плашити неког утицаја у Београду на Касациони суд, и да би он био мањи у Загребу. Пре свега тај утицај, ако би га било, не зависи толико од места где ће бити смештен Касациони суд, колико до самих судија, који ће у њему правду делити. Ако би по несрећи судије биле подложне утицају, онда ће њега бити и у Загребу, можда и више, јер је тамо мања контрола, него ли у престоници на домаку главне штампе. Наш Касациони суд има своју лепу традицију и познату репутацију о независности и слободном раду у изрицању правде. Потписани је провео скоро пуних 15 година у Касационом суду у Београду, као судија после рата, од када не постоји независност судија, и може јавно потврдити, да никад нико на њега није ни покушао да утиче, да донесе друкчију одлуку, него што би разумевао закон, који има да примењује. А надати је се, да ће у Касациони суд бити увек постављене судије са највећом гаранцијом за правилну примену закона.

Ове ретке написасмо у доброј намери, да се чује и друга страна, па нека их надлежни фактори узму у обзир при оцењивању места у коме се има установити један Касациони суд за целу земљу, јер хитна потреба изискује, да се ово крупно питање што пре реши, а тако исто и да се подигне Дом правде у Београду, за којим се одавно чека.

*) Курзиви су наши.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unibeverzitet.rs

Душан Ж. Јанковић, судија Београд. апелационог суда.

СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ И § 151 ОД. 1 СТ. 2 ЗАК. О ШУМАМА.

По пракси, која је устаљена код многих судова на територији београдског Апелационог Суда, рекло би се, да ти судови стоје на гледишту, да је и за дело из законског прописа поменутог у наслову овог излагања надлежан редовни кривични суд. Ово се нарочито огледа у пресудама тих судова, у којима се стицај овога дела са делом из става првог § 151 зак. о шумама третира као једно кривично дело, угрожено једном казном.

Међутим, оваква пракса ових судова тешко се да измрити са духом и словом нашег позитивног законодавства, које решава овај случај.

У § 151 од. 1 ст. 1 законодавац је рекао: „Ко без одобрења поседника обори у шуми дрво, као и сече, вади или износи саднице, казниће се као крадљивац по одредбама кривичног законика, ако дрво има већи промер на пању од 10 сантиметара“.

Изразом: „...казниће се као крадљивац по одредбама кривичног законика“, законодавац је, то је очигледно, ставио ово дело, према природи његовој, у ред оних кривичних дела, о којима говори § 15 кривичног закона, по коме су законском пропису сва кривична дела из кривичног законика злочинства и преступи, за извињање и суђење којих је, по § 1 од. 1 у в. § 8 кривичног судског поступка надлежан редован суд.

Према овоме, како се ово дело може јављати као злочин или преступ, то су и за ово дело надлежни редовни судови из § 8 кривичног судског поступка.

Да је законодавац хтео, да и дело из § 151 од. 1 став 2 закона о шумама стави у надлежност редовних судова, он би то, било изрично, било посредно, рекао, као што је рекао за дело из ст. 1 § 151 пом. закона, у коме је прописао квалификацију дела а за казну је упутио на казну из прописа кривичног закона, који кажњавају крадљице у опште.

Међутим код ст. 2 § 151 закона о шумама законодавац то не чини, већ у самом пропису прописује поред квалификације још и казну до 14 дана за учиниоца — дакле за онога који би посекао дрвета, без знања сопственика, чији је промер на пању до 10 сантиметара. Овим је већ довољно јасно законодавац одвојио ово дело од дела из става првог § 151 закона о шумама, и ставио га у ред иступних дела, за извињање и суђење којих је надлежна општа управна власт према § 167 закона о шумама, а који законски пропис гласи:

„Кажњавање дела предвиђених овим законом, врше опште управне власти“.

Кад је законодавац овако несумњиво, одредио природу овога дела, и ставио га у ред иступа, онда је погрешна пракса оних судова, који у радњи окривљенога, који је према истом лицу (сопственику), у исто време, посекао низ дрвета дебелих у промеру на пању изнад 10 см и низ дрвета испод 10 см., гледају једно кривично дело и кажњавају га једном казном. Овде и у оваквом случају се јавља стицај иступа и престапа, евентуално злочина.

Дела иступне природе, па дакле и дело из ст. 2 од. 1 § 151 закона о шумама, не могу извиђати ни судити редовни судови, чак ни онда када су у стицају са злочинима и преступима из кривичног законика па према томе ни онда када су у стицају са ст. 1 од. 1 § 151 закона о шумама, јер § 2 закона о привременом продужењу важности законских прописа о кажњавању иступа каже: „У случају стицаја иступа поменутих у § 1 са злочинством и преступом по кривичном законнику од 27. јануара 1929. године, поступак о иступима водиће се одвојено од поступка о тим злочинствима и преступима“.

Према свему овоме до сада изложеноме налазимо, да је ово питање од правног интереса, и да редовни кривични судови не могу извиђати и судити и иступно дело из ст. 2 од. 1 § 151 закона о шумама, па било оно за себе или у стицају и са делом из ст. 1 поменутог законског прописа. Судови се за ово иступно дело имају увек огласити стварно ненадлежним.

У случају стицаја ова два дела која предвиђа § 151 од. 1 зак. о шумама, суд је дужан да извиђањем утврди колика је вредност, и то стварна, а не увећана вредност, посечених дрвета изнад 10 см у промеру на пању, па да према тој вредности одређује и своју надлежност, оглашавајући се увек ненадлежним да суди и за посечена дрвета чији је промер на пању испод 10 сантиметара.

Др. Матија Белић, адвокат — Ђаково.

ЗАМЈЕНИЦИ АДВОКАТА НА РАСПРАВАМА

Повод овог чланка јесу тврдње г. Др. Матијевића на стр. 283, бр. 5/1934 Б р а н и ч а, по којима наводно могу у свим парничним радњама, за које није прописано принудно затупање, адвоката замијенити сва друга лица а не само адвокати или адвокатски приправници.

Оваква опћенита тврдња је неисправна, јер и тамо, гдје није прописано принудно заступање по адвокату, има парничних радња у којима адвоката не може замијенити никакво друго лице него само или други адвокат или адвокатски приправник.

Адвокатска комора у Загребу имала је опетовано повода, да дигне глас проти погрешном тумачењу §-а 132. бр. 6. грпп.

Шта више, то је питање било предметом резолуције на скупштини Коморе од 28-X-1933. и гласи: Скупштина Адвокатске коморе у Загребу, изразујући мишљење, да се задња реченица тачке 6. §-а 132. Закона о грађ. парн. поступку не може тумачити и примијењивати у противности с §-ом 26. Зак. о адв. и да би замијењивање противно потоњему пропису сачињавало кривицу надриписарења по §-у 120. Зак. о адв., — сматра дужношћу одвјетника да се у свим случајевима замјењивања, осим код извршења, даде замјењивати искључиво по одвјетнику или адв. приправнику.

Препорни ставак §-а 132. гласи: Тамо гдје је прописано заступање адвокатом, може овога по његовом овлашћењу замијенити адвокатски приправник који је код њега запошлен и на замјењивање по закону овлашћен; а за оне парничне радње, за које није прописано заступање адвокатом *може поставити и друге замјенике.*

Тај је ставак пренешен са свом својом непрецизношћу из аустријског §-а 31. ЗПО.

И тамо је он изазвао сумње још прије него што је ступио на снагу, али је већ 26-ти дан након ступања на снагу Врховно бечко судиште издало овај свој „Gutachten“ од 26-I-1889. Praes. Nr. 42, JMBB 1898: „Код избора својих замјеника за парничне радње, за које није прописано заступање по адвокату, остаје адвокат везан на § 15. PAO (Закон о адвокатима). Код расправа (на пр. код првог рочишта) за које по закону није прописано присуство адвоката, *може га према томе у смислу § 15 PAO замијенити само адвокатски приправник* који је код њега у служби али овај не мора бити овлашћен на заступање (substitutionsberechtigt) у смислу §-а 31., став 3. грпп“.

Neumann (Kommentar zu den Zivilprozessgesetzen, IV издање 1927-1928 стр. 506) тумачи то мјесто овако: На питање да ли могу „други замјеници“ који се спомињу на крају става 2. § 31. замјењивати адвоката на *расправама*, за које не постоји принудно заступање по адвокату, *има се негативно одговорити.* У главном тај одговор слиједи на основу §-а 15. PAO (Адв. зак.), који одређује да адвоката на *расправама* може замијенити адвокатски приправник који је код њега у служби и који се мора исказати легитимацијом. § 15. PAO није дерогиран §-ом 31. ст. 2. ЗПО. Ту

се само вели, да га код расправа са принудним заступањем могу замијенити приправници са „овлаштењем на заступање“ (substitutionsberechtigt, на име приправници са адвокатским испитом и још неким увјетима) а да га код процесних радња, за које није прописано заступање адвокатом, могу замијенити и други замјеници. — „Других замјеника“ има *двје врсте*, а у чему је разлика између њих у погледу замјењивања, одређује § 15. РАО. Тај § протуставља замјењивање код *расправа* и замјењивање код других парничних радња па прописује да код *расправа*, макар не било прописано заступање адвокатом, може само адвокатски приправник замијенити адвоката. *Не постоји дакле никаква колизија* између закона о адвокатима и парничног поступника те према томе *обадва законска мјеста остају на снази једно поред другог*. Из тога слиједи да се адвокат може послужити као замјеником у *расправама*, за које није прописано заступање адвокатом, само адвокатским приправником, али овај не мора бити „на замјењивање овлаштен“ као што је то прописано за расправе са принудним заступањем. Треба истакнути, да није dostatно чуван интерес странке особито код важнијих расправа, било пред среским судовима било пред окружним судовима, код првог рочишта итд., — нити се је странка упустила у веће трошкове скопчане с адвокатским заступањем па да онда буде заступана по неком неправнику.

По аустријском поступнику у погледу замјењивања адвоката у опће има три врсте послова и три врсте замјеника.

И код нас имаде три различите скупине парничних радња са различитим замјенама, али то није сасвим идентично са аустријским у толико што наш адвокатски приправник без адвокатскога испита и без трогодишње праксе има шири дјелокруг него аустријски.

Према аустр. праву јесу ове три врсте послова и замјена:

1) Чиновници канцеларије (адвокатски приправници без трогодишње праксе, солицизатори, писари): они могу замјењивати на првом рочишту код Окружнога суда, ако на том рочишту не дође до никаквог препора, и код овршних чина;

2) Адвокатски приправници без адвокатскога испита али са свршеном трогодишњом праксом: ови могу замјењивати код парничних радња наведених под 1) те на *расправама*, гдје није облигатно заступање адвокатско;

3) Адвокатски приправници са адв. испитом: Они могу замјењивати код свих парничних радња наведених под 1) и 2) као и код свих парничних радња за које је прописано принудно заступање.

Код нас, по §-у 26. Зак. о адв. и §§ 132. и 133. грпп. разликујемо ове замјене:

1) Канцеларијски чиновници (неправници): замјена при извршењима.

2) Адвокатски приправници без испита: извршења и све расправе пред судовима првога степена, зборнима и иноко-снима, без обзира да ли је заступање принудно или не;

3) Адвокатски приправници са испитом: све као под 1) и 2) те заступање код апелационог и управног суда.

То слиједи из нашег §-а 26. Зак. о адв. у вези са §§ 132. и 133. грпп.

Да се је и код нас хтјела складност са Законом о адвокатима види се из тога, што се сам Парнични поступник код §-а 133. *позива* на § 26. Зак. о адв. и што Образложење Мин. правде (II дио, 1. одсјек, број 4) тумачи да је тим прописима *доведен у склад парнични поступник са §-ом 26. Зак. о адв.*

§ 26. Зак. о адв. и § 132. грпп. не укидају један другога него паралелно постоје. § 132. одређује, да у принудном заступању адвокат мора бити замјењен по адвокатском приправнику, а ондје гдје није законом прописано заступање по адвокату, може адвокат поставити и „друге замјенике“. Будући да има много и различитих послова, гдје није прописано принудно заступање, према послу јест различита и замјена, па према томе имаде и различитих „других замјеника“, — *а разлике у квалификацији и овлашћењу међу тим другим замјеницима не ријешава парнични поступник, него се оне налазе већ прописане у §-26. Зак. о адв.*

Наш § 132. је уопће крпани и незгодно изрезуцкан према својему узору. Он је изгубио у нашој стилизацији сваку везу са оним што је првотно било у његовом узору и са оним што постоји код нас (наиме § 26. Зак. о адв.).

Цијела забуна је настала из тога што је једна неспретна и сумњива стилизација из туђег закона напросто некритички преписана у наш пројекат а да није узет у обзир историјат и надопуна ове установе за вријеме између њеног настанка год. 1895. и нашег преузимања год. 1929. Нарочито није пазито осим на споменути „Gutachten“ Врховнога бечког судишта такођер и на новелу од 1-VI-1914. чл. VI. бр. 3. којом је додан §-у 31. нови став под бр. 4, гдје је потпунома разјашњено овлашћење замјеника, неправника.

За тумачење ових загонетних ријечи „други замјеници“ у нашем бр. 6. § 132. грпп. није dostatна вербална интерпретација, јер се услјед ње долази у контрадикцију са другим законима, који вриједе, и са принципима самог Парничнога поступника.

Радован М. Јелић, старешина среског суда — Варварин.

СУЂЕЊЕ У ОСУСТВУ ОКРИВЉЕНОГ

Нови законик о судском кривичном поступку предвиђа, да се може судити и пресуда изрећи у осуству окривљеника. Истина не увек и не по свим делима, већ само по делима која спадају у надлежност среског суда или судије појединца окружног суда.

По старом судском кривичном поступку било је могуће суђење у осуству окривљеног, али то је била нарочита врста поступка слична поступку, који предвиђа и нови кривични поступак у глави двадесет четвртој.

Према овоме суђење без присуства окривљеног, пред среским судом и судијом појединцем окружног суда још је нова ствар, о којој судска пракса још није рекла дефинитивну реч.

Циљ новог кривичног поступка је брзина и јефтиноћа поступка, те је с тога и предвиђено суђење и без присуства окривљеног. У осталом ово је сасвим на свом месту. Гоњење кривца је ефикасно, ако је брзо и јефтино. Казна постиже свој циљ, ако следује одмах или у колико је могуће пре по учињеном кривичном делу. Иначе, ако се поступак развуче годинама и казна изречена после толиког времена, када је вео заборавио већ пао на кривца и његово дело, онда ова задоцнела казна неће имати онај значај, који треба да има, а често ће бити и непопуларна.

Према овоме да није омогућено суђење и без присуства окривљеног, поступак би се могао знатно одуговлачити, односно окривљеник избегавајући да дође на претрес и разним изговорима и извињењима могао би пресуђење његове кривце одложити у недогледно време.

Као други разлог је и јефтиноћа поступка. Што се процес брже оконча, у толико јефтинији, па следствено томе и кориснији за оштећеног. Окривљени кривичним делом већ је неког оштетио и кривичном поступку циљ је, да кривац за своју кривицу искуси казну и оштећеном штету накнади. Сада ако се поступак буде одуговлачио и тиме делом оштећени био принуђен, да чини све нове и нове издатке, дакле, да се поред претрпљене штете још увек излаже трошковима, онда није искључено да оштећени дигне руке од суда и суђења, па ће или трпети или гледати, да сам себи прибави сатисфакцију, што није редак случај.

У главном ово су разлози за установу суђења без присуства окривљеног, који су свакако довољни.

Али законодавац није ово оставио без икаквог ограничења, судија не може увек судити у осуству окривљеног.

Напротив предвиђени су извесни услови под којима се може судити и пресуда изрећи у осуству окривљеног. Чак шта више овде је учињена извесна градација с обзиром на тежину дела. Тако за суђење без присуства окривљеног пред судијом појединцем окружног суда већа су ограничења него пред среским судом. Који су пак услови за суђење у осуству окривљеног пред судијом појединцем окружног суда, а који пред среским судом, размотрићемо посебно.

а). *Суђење у осуству окривљеног пред судијом појединцем окружног суда.*

О суђењу без присуства окривљеног пред судијом појединцем окружног суда говори § 373 од II к. п.

Предвиђена су два случаја.

Први је случај кад сам окривљени захтева да се суди у његовом осуству, па га судија ослободи дужности да лично дође пред суд. На први поглед изгледало би да је ово могуће увек, кад се год сагласе окривљени и судија. Вероватно је да би се и многи сагласили са овим. Али овако, ипак не би могло да буде, већ напротив окривљени би морао да има разлога због којих захтева да га судија ослободи дужности долажења на суђење. По закону се тражи да је окривљеном долазак на претрес *немогућ или бар ванредно отежан*.

Дакле, окривљени мора у свом захтеву навести или да му је немогуће доћи на претрес или да би му долазак био ванредно отежан. Разуме се да за ово треба да пружи и доказе.

Када ће пак долазак пред суд бити немогућ или ванредно отежан, то је једно фактичко питање, које има да цени судија по свом слободном уверењу.

Одлука судија по овом питању па било да се окривљени ослобођава од дужности да лично дође пред суд, па било да се захтев одбија, дефинитивна је.

Према овоме, ако судија не ослободи окривљеног дужности да лично дође пред суд, па окривљени ипак не дође, онда се претрес неће моћи ни одржати, већ се мора одложити.

Други је случај суђења у осуству окривљеног, ако је окривљени за претрес уредно позват, „премда му је позив лично достављен“, па на претрес није дошао. У овом другом случају потребно је да је окривљени уредно позват и да на позив није дошао. Али поред овога потребне су још две ствари. На име прво, да је окривљени у току припремног поступка пре претреса испитан, и друго, да судија држи да присуство оптужениково није потребно ради разјашњења ствари и утврђивања истине.

б) *Суђење у осуству окривљеног пред среским судом.*

И пред среским судом се може судити у осуству окривљеног скоро под истим условима као и пред судијом појединцем окружног суда. О овоме говори § 389 к. п. И овде је предвиђено да окривљени може бити ослобођен дужности долажења на претрес (§ 389 од I к. з.). Што се тиче другог случаја учињено је једно мало оступање. Тако, као што је већ речено, пред судијом појединцем окружног суда, ако окривљени није ослобођен дужности доласка на претрес, може се судити у осуству окривљеног, али под условима: 1) да је уредно позват, 2) да је већ у току припремног поступка окривљени испитан и 3) да судија сматра да његово присуство на претресу није потребно.

Међутим пред среским судом није нужно да је окривљени у припремном поступку испитан. Довољно је само да је окривљени уредно позват и ако судија не сматра да је његово присуство потребно може бити суђења у осуству окривљеног.

У „Браничу“ на стр. 443 (свеска за јули—август 1934) цитирано је решење Окружног суда за град Београд Кпр. 429/33, којим је једна пресуда среског суда поништена само због тога што је суђено и пресуда донета у осуству окривљеног „који у опште није саслушан никако од судске власти“.

Дакле, Окружни суд стоји на гледишту да је за суђење у осуству окривљеног пред среским судом потребно да окривљени буде претходно саслушан.

Из ранијег излагања у овом чланку види се да по слову закона није нужно за суђење у осуству окривљеног пред среским судом, да окривљени буде саслушан. Ово у толико пре што по правилу пред среским судом нема припремног поступка, те је донекле и немогуће, да се окривљени пре претреса саслушава. Судија пак не може знати, који од окривљених не мисли да дође на претрес, те да га изузетно позива и саслушава.

По кривичном поступку призивом се не може војевати противу пресуде са разлога што је суђено и пресуда изречена у осуству окривљеника.

Окривљеном за овакав случај стоји на расположењу молба за повраћај у пређашње стање (§ 391 од I крив. пост.) по којој решава, по извршеним извиђајима, не призивни суд, већ првостепени судија. У пом. § 391 ово је довољно и прецизно наглашено, те према томе није за препоруку стварати праксу, која не би била у складу са законским прописима.

Законски и уставни прописи налажу да окривљени пре осуде буде саслушан и закон окривљеном даје прилику да се саслуша, због чега се и на претрес позива. Али ако се окривљени овога одрече, ако његово саслушање његовом кривицом изостане, онда не може да то буде разлог за поништај судске пресуде.

www.боривоје Ј. Франшловић, секретар Управног суда — Београд.

ПРИМЕНА ГРАЂАНСКОГ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА У АДМИНИСТРАТИВНОМ СПОРУ

Законик о судском поступку у грађаским парницама (грађански парнични поступак) од 13 јуна 1929 год. ступио је на снагу 1 јануара 1934 год. и на територији Управног суда у Београду. Како се, према наређењу § 58 закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, за све случајеве који у закону о Државном савету и управним судовима нису изрично предвиђени, имају сходно примењивати односни прописи закона о судској организацији, грађанском поступку и правилнику за пословање редовних судова, то се почев од 1 јануара 1934 год. грађански парнични поступак има примењивати и код Управног суда у Београду, као поступак који важи у његовом седишту. Сада настаје питање, које је било отворено и раније, у коме се обиму има применити тај поступак. Из наведеног § 58 закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима јасно је, да до његове примене не може доћи у случају кад је у закону о Државном савету и управним судовима нешто изрично предвиђено. То исто важи и за случајеве предвиђене у закону о пословном реду у Државном савету и управним судовима, пошто је то основни закон, који регулише материју у питању. Како се у законском овлашћењу за примену грађанског парничног поступка говори о сходној примени, то ће не би могло бити, ако би таква примена била противна општем духу и смислу два напред поменута специјална закона, нити та примена може бити дословна. Циљ ће нам бити да у даљем излагању, држећи се напред истакнутих правила, покушамо изнети (односно набројати) које се све одредбе грађанског парничног поступка, по нашем мишљењу, могу применити у административном спору. Ово излагање ради прегледности кретаће се према садржају грађанског парничног поступка.

Први део. — Судови. Прописи о редовним судовима (§ 1); о одношају судова у погледу степена (§§ 2—4) и о вршењу судске власти (§§ 5—9) не могу се применити, пошто је ова материја делом регулисана законом о Државном савету и управним судовима (чл. 1—13), као и законом о пословном реду у Државном савету и управним судовима, а делом због саме суштине предмета. Одредбе о већању и гласању (§§ 10—13) могле би се применити имајући при томе у виду и постојеће одредбе о истој материји у закону о Државном савету и управним судовима (чл. 32 и 33) и закону о пословном реду (§§ 42 и 43). Одредба о записничарима (§ 14) може се применити, пошто то питање није регулисано у закону о

Државном савету и управним судовима. Могу се применити, такође, одредбе о искључењу и изузећу судија и других судских органа (§§ 15—24), јер и ово питање није регулисано у закону о Државном савету и управним судовима.

Одредбе о надлежности (§§ 25—101), не би се у главном могле применити пошто је надлежност управних судова апсолутна и релативна регулисана законом о Државном савету и управним судовима. Ова надлежност је регулисана на сасвим другој основи али услед непотпуности одредаба о томе, могло би се по нешто применити из грађанског судског поступка. Тако, могле би се применити одредбе о вредности спорног предмета (§§ 49—56) али само приликом прорачуна таксе на тужбу, с обзиром на § 12 закона о накнадним и ванредним кредитима у вези Тар. Бр. 52 закона о таксама.

Други део. — *Општа наређења о поступку.* Према чл. 15 и 18 закона о Државном савету и управним судовима у административном спору су парничне стране и то: тужилац, који је увек појединац или правно лице, коме је актом управне власти повређено какво право или непосредни лични интерес заснован на закону, Главна контрола и државни заступник; тужени је увек управна власт, која је донела спорни акт. С обзиром на појединца и правно лице као тужиоца у главном би се могле применити одредбе о способности бити парнична страна и о парничној способности (§§ 102—111). Такође се могу применити одредбе о супарничарима (§§ 112—116). Сматрам да се не могу применити одредбе о: учешћу трећих лица у парници — главна и споредна интервенција; обавештењу трећег лица у парници, именовању претходника — (§§ 117—123) и то са разлога што је ово питање регулисано на други начин у чл. 29 закона о Државном савету и управним судовима. Прописи, који се односе на пуномоћнике (§§ 127—141) могу се применити, али с том напоменом да заступање адвокатом никад није обавезно пред Државним саветом и управним судовима.

Одредбе о парничним трошковима (§§ 142—157) могле би се применити у колко би се тужилац, према чл. 35 закона о Државном савету и управним судовима, осудио на плаћање трошкова да се у смислу § 46 закона о пословном реду утврди њихов износ. Обезбеђења (§§ 158—163) мислимо да не би могло бити у административном спору, јер је тужена страна управна власт, која не може имати каквих нарочитих трошкова. Ипак пошто се у чл. 35 закона о Државном савету и управним судовима предвиђа осуда на плаћање трошкова, то би евентуално могло доћи до примене одредаба о обезбеђењу.

Прописи о сиромашком праву (§§ 164—174) не могу се применити код управног суда, јер се исти односе само на

парнице наведене у § 1 зак. о судским таксама, где нису наведени и административни спорови.

Одредбе о поступку (§§ 175—234) могу се применити делимично уз одредбе, које садржи закон о Државном савету и управним судовима и закон о пословном реду. Тако мислимо да би се могли применити прописи §§ 175, 176, 177, 180 став 1, 181, 183, 184 став 1 и 186 у погледу тужбе и евентуалних аката која буду странке упутиле суду. Остали прописи о поднесцима не би се могли применити, по нашем мишљењу, јер нису у духу поступка у административном спору. Одредбе о роковима и рочиштима могу се применити, сем одредаба §§ 195, 196 став други, 203 и 207 које говоре о позивању на рочиште, држању рочишта и одлагању због закашњења доставе припремног поднеска. У погледу последица услед пропуштања рока и рочишта може се применити § 208 и § 209 први став прва и друга реченица, но с тим да наступање последица не бива никада по предлогу, већ самим тим што је рок протекао. Тешко је изјаснити се за примену или непримену одредаба о повраћају у пређашње стање (§§ 210—218). Кад се узме, с једне стране, да је овај институт правни лек, питање је би ли се он могао користити, кад су у закону о Државном савету и управним судовима предвиђени као правни лекови само жалба и поновљење спора. Тиме би сви други правни лекови били искључени, пошто их је законодавац могао предвидети. С друге стране, опет, закон о пословном реду у недостатку прописа упућује на сходну примену грађанског парничног поступка, па како се овај правни лек, у опште узевши, може у даном случају применити пред управним судом то се његова примена не би могла искључити. Ми сматрамо да би се одредбе о повраћају у пређашње стање могле применити али само у случају пропуштања рока да се поступи по судској наредби или изјави жалбе на судску пресуду. Међутим, у случају пропуштања рочишта не би било места тражењу повраћаја у пређашње стање, јер за ово пропуштање нису везане никакве штетне правне последице у поступку пред управним судом. Недолазак тужиоца или туженог на рочиште не спречава рад суда, према § 33 закона о пословном реду, и пресуда се доноси и без присуства парничара, пошто се предмет извиди у смислу § 36 пом. закона.

Одредбе о прекиду поступка услед смрти странке (§§ 219—221), губитка парничне способности и измене парничног заступника (§ 222 став први), отварања стечаја (§ 223), наравно у колико се односе на тужиоца (појединац или правно лице), могу се применити. Такође се може применити § 225 који говори о прекиду поступка, услед престанка судског пословања као и § 226 који предвиђа случајно спречење странке. Не може се применити § 224, који говори о измени

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

адвоката, јер заступање адвокатом није обавезно код управног суда. Одредбе о последицама прекида (§ 227) и настављању прекинутог поступка (§§ 228—231) примениће у колико су примењене одредбе о прекиду поступка. Одредбе о мировању поступка (§§ 232—234) могле би се евентуално применити. Али се никако не би могла применити и одредба § 234 која предвиђа мировање поступка, као последицу недоласка обе странке на рочиште, пошто закон о пословном реду (§§ 33 и 36) допушта доношење пресуде и без присуства парничара.

Поступак код управног суда је контрадикторан, јаван и пошто се пресуда доноси по правилу после јавно одржаног рочишта на које су били позвати тужилац и тужена власт — чл. 25 и 28 закона о Државном савету и управним судовима. Према овоме, у главном се могу применити, као допуна постојећих прописа закона о Државном савету одредбе о усменој расправи (§ 235—286). У овоме погледу треба приметити нарочито:

1) код одредаба о говору странака, мора се водити рачуна о пропису последњег става чл. 23 и о чл. 25 закона о Државном савету и управним судовима, као и о § 36 закона о пословном реду, који говоре о доказним средствима, о чињеницама на основу којих суд решава и о току рочишта;

2) код прописа, који се односе на управљање парницом, треба имати у виду да у поступку код управног суда изостанак нема оних последица које су за њега везане у грађанском парничном поступку. Са том резервом може се применити § 249 грађан. парнич. поступка. Тако исто треба имати у виду да једна тужба код управног суда може имати само један захтев а то је поништај решења управне власти, које је предмет спора. Према томе не би се могле применити одредбе, које говоре о више захтева или о више тачака једнога и истог захтева као што је случај на пр. са §§ 258 и 253.

Одредбе о закључењу расправе (§ 257 и следећи) и замерка због повреде поступка (§§ 259 и 260) могле би се применити.

Одредбе о одржавању реда у заседању (§§ 261—267) могу се у главном применити. Не може се применити последњи и претпоследњи став § 262, пошто осуство странака на рочишту код управног суда не повлачи доношење пресуде због изостанка. Пропис § 267 односи се специјално на редовне судове.

Одредба о казнама (§ 268) може се применити.

Одредбе о записницима (§ 269 и следећи) могу се у главном применити имајући у виду и § 41 закона о пословном реду. Од ове примене треба изузети: 1) § 270, јер се код управног суда не може донети пресуда због изостанка;

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

2) став први § 271, јер он није у складу са садржајем тужбе управног суда — чл. 22 закона о Државном савету и управним судовима.

Не може бити поравнања код управног суда због специјалног карактера административног спора, према томе не могу доћи у обзир за примену ни односне одредбе (§§ 282—284).

Одредбе о списима (§§ 285 и 286) могу се применити.

Одредбе о достављању (§ 287 и сл.) имају се применити, пошто је њихова примена изрично наређена према § 34 закона о пословном реду.

Од одредаба о празницима и судском одмору, могу се применити § 317, став први § 318 и став први § 320.

Трећи део. — *Поступак пред зборним судовима првога степена.* Садржај тужбе управном суду прописан је у чл. 22 и 23 закона о Државном савету и управним судовима, па услед тога одредбе §§ 321—324 г. п. п. не би могле доћи до примене. Ономе што треба да садржи тужба, треба, с обзиром на одредбе § 12 закона о накнадним и ванредним кредитима којим је измењен Тар. Бр. 52 закона о таксама, додати и вредност спорног предмета — став други § 321. Поступак са примљеном тужбом предвиђен у §§ 325 и 326 не може се применити, с обзиром на одредбе §§ 30 и 31 закона о пословном реду. Једино би се могла применити она одредба § 325 која говори о издавању наредбе по § 107 ради допуне недостатка овлашћења.

Одредбе о постојању парнице (§§ 327—329), преиначењу тужбе (§ 330) и међупредлогу да се нешто утврди (§ 331) не би се могле применити, јер се парница против једне управне власти може повести само код једног управног суда а преиначења тужбе не може бити у погледу захтева који је један и увек исти: поништај акта управне власти. Што се тиче међупредлога да се нешто утврди, управни суд за то не би био надлежан, пошто се пресуда доноси на основу утврђених чињеница у управном поступку, па ако би имало што да се утврди то би имала да учини управна власт по примедбама судским (в. чл. 26 закона).

Повлачења тужбе (одустанак) може бити и код Управног суда, пошто од овлашћеног лица зависи хоће ли остати при тужби и водити спор. Али за овај случај не би се могле применити у целости одредбе §§ 332 и 333. Једном повучена тужба не би се могла са успехом обновити, јер се против извесног акта управне власти тужба може поднети само у року од 30 дана по предаји тога акта — чл. 21 закона о Државном савету — свака друга тужба била би неблаговремена и без правног дејства. Са истога разлога свеједно је хоће ли се тужилац одрећи тужбеног захтева. Прећутног повлачења тужбе не би могло бити пред управним судом,

јер нема такве радње тужиоцeve у административном спору из које би се могло на ово закључити.

Прво рочиште, како га предвиђа грађ. парнични поступак (§ 334 и след.) не може се применити у поступку у административном спору. Закон о Државном савету и управним судовима предвиђа само јавно рочиште на коме се расправља главна ствар. Претходна питања, која су у главном, предмет првога рочишта, разматрају се пред управним судом пре одређивања рочишта по званичној дужности — чл. 20 и 24 закона о Државном савету у вези § 31 закона о пословном реду.

Из одредаба закона о Државном савету и управним судовима не може се закључити да је потребно достављати тужбу на одговор туженој власти. Али у пракси је ово усвојено, и тужба је достављена на одговор са захтевом да се суду доставе акта спора. Како у административном спору нема првога рочишта, то ће се тужба доставити одмах по пријему, ако Суд нађе да је иначе уредна с обзиром на прописе чл. 15, 18, 20 и 22 закона о Државном савету и управним судовима и закона о таксама. У погледу одговора на тужбу могле би се применити одредбе става првог и другог § 338.

Одредба о одређивању спорне усмене расправе (§ 339) не може се применити, пошто се јавно рочиште, које одговара усменој спорној расправи одређује на предлог судије известиоца, поднет у смислу § 31 закона о пословном реду.

Одредбе о припремном поступку (§ 340 и след.) не могу се, у опште узевши, применити на административни спор, као неподесне, поред већ утврђеног поступка у закону о пословном реду (§ 31).

Усмена спорна расправа је код управног суда јавно рочиште, на које би се могле применити одредбе § 352 први став и § 354 први став, поред одредаба које говоре о јавном рочишту у закону о Државном савету и у закону о пословном реду.

Прописи о доказу и извођењу доказа (§ 362 и след.), у опште узевши, тешко се могу применити у административном спору, јер докази и доказна средства у административном и грађанском спору нису иста. У административном спору тужилац има да докаже: 1) да управна власт у своме акту, који је предмет тужбе, није никако применила или није правилно применила какав закон или закониту одредбу, или 2) да у поступку који је претходио, није водила рачуна о прописима поступка или обе ове околности заједно и у вези с тим да је оваквим радом управне власти повређено његово право или непосредни лични интерес заснован на закону. Разматрајући поједине одредбе, могло би се закључити да се могу делимично применити §§ 362, 364, 365,

366, 367, 368 који говоре о доказима у опште; § 370 о вероватности и од одредаба о извођењу доказа § 371.

Од одредаба о доказу исправама могле би се применити одредбе § 383 и след. о доказној снази исправа; и делимично §§ 393, 394, 395 и 398 који говоре о доказивању исправама, као и § 399 који се односи на подношење исправа од стране противника али само у колико се може применити на акта управне власти. У овоме последњем случају треба имати нарочито у виду § 30 закона о пословном реду који прописује: „ако у списима има докумената поверљиве природе, они се не смеју прочитати у јавној седници нити дати на увиђај странкама без одобрења управне власти“. Одредбе §§ 406 и 407 о доказу истинитости исправе и §§ 410 и 411 о утврђивању рукописа ради доказивања истинитости исправе могле би се применити. Ове последње на пример у случају ако би тужилац у административном спору одрицао да је примио одлуку управне власти и рецепс лично потписао.

Сведоци као средство у административном спору ретко би се могли употребити како с обзиром на циљ административног спора тако с обзиром и на предмет доказа. Али ако би их Суд примио, онда би се имале применити, у колико је то могуће, односне одредбе (§ 416 и след.). Ово исто важи за вештаке (§ 447 и след.) и увиђај (§ 464 и след.). Доказ саслушањем странака (§ 467 и след.) могао би се употребити у административном спору у толико у колико и сведоци, вештаци и увиђај. Ми смо мишљења да се сведоци, вештаци, увиђај и саслушање странака не могу, по правилу, употребити као доказна средства у административном спору. Ово зато што административни спор у суштини претставља ревизију-контролу над радом управне власти, у колико се тужбом спори правилност тога рада. Међутим овај рад управне власти имао је се кретати по извесним унапред утврђеним правилима и све чињенице, које претходе доношењу одлуке, власт је имала да утврди по извесним правилима, па да на тако утврђене чињенице примени односне одредбе закона. Према овоме, тужилац би пред управним судом имао да утврди и докаже: да је чињенично стање, на основу кога је донета одлука, друго а не оно, које је утврдила управна власт, односно да она није узела у обзир да то није било по утврђеном поступку и најзад ако је све ово правилно учинила, онда да није применила односни закон или да га није правилно применила. Сем тога он има да докаже да је оваквим радом управне власти још и повређено његово право или непосредни лични интерес заснован на закону. Ако се према оваквом стању ствари и узме да би се постојање или непостојање извесних чињеница могло утврђивати свим средствима, па дакле и сведоцима, вештацима и саслушањем странака, ипак се, по природи

ствари, не може узети да се тим средствима може доказивати правилност примене закона или поступка на такво чињенично стање.

Одредбе о обезбеђењу доказа (§ 480 и след.) не могу се применити, као специјалне за грађанске спорове односно такво обезбеђење не може се применити код управног суда. Надлежност управног суда наступа тек са предајом тужбе а он се може поднети суду тек по предаји решења управне власти а без тога решења само у случају става 2 чл. 22 зак., Држав. савету. Пре тога ништа се не може предузимати код управног суда у циљу вођења тога спора. У самом току спора не би могло бити обезбеђења доказа, пошто о свим чињеницама, које је управна власт узела у обзир при доношењу одлуке, постоје писмени подаци у актима а управни суд, према пропису чл. 25 зак. о Државном савету и управним судовима, решава на основу тих чињеница.

Пресудом или одлуком управног суда (односно Државног савета) тужба може бити одбачена или уважена, тако: по чл. 24 зак. о Државном савету и управним судовима тужба се одбацује одлуком, ако стоје тамо предвиђени услови; по чл. 26 пом. закона ништи се одлука управне власти, без позива странака, пресудом ако је случај предвиђен у томе законском пропису и најзад по чл. 34 истога закона после јавног рочишта пресудом се тужба може одбачити или уважити и у последњем случају ништи се одлука управне власти. Као што се из овога излагања види закон о Државном савету и управним судовима тачно је предвидео какав и у коме случају има бити диспозитив судске одлуке те нема места примени односних одредаба грађанског парничног поступка (§ 500). Тако исто и из истих разлога нема места примени одредаба о делимичној пресуди (§§ 487 и 488), међупресуди (§ 489), пресуди на основу одрицања (§ 490) и признања (§ 491) и пресуди због изостанка или пропуштања (§§ 496—499).

Одредбе о правноснажности пресуде (§ 507) о доношењу и објављивању пресуде (§§ 508—513) не могу се применити у управно судском поступку, пошто о томе постоје нарочите одредбе у закону о Државном савету и управним судовима — чл. 32, 33 и 42 — и у закону о пословном реду у Државном савету и управним судовима — §§ 43 и 44.

Од одредаба о писменом отпракву пресуде може се применити § 514, док се остали прописи не могу применити, јер о истоме предмету постоје одредбе у § 45 зак. о пословном реду у Државном савету и управним судовима. Одредбе о исправљању (§ 518) и допуњавању пресуде (§§ 519 и 520) могу се применити у управно судском поступку.

Одредбе о закључцима (§ 521 и след.) могу се применити у управносудском поступку са оним ограничењима, која су напред поменута кад је било говора о пресудама.

Одредбе §§ 527—554 (IV део — поступак пред среским судовима) не могу се применити код управног суда јер су прописане само за среске судове, па претстављају изузетак од општих прописа грађанског парничног поступка.

Четврти део. — *Правни лекови*. Грађански парнични поступак предвиђа као редовне правне лекове: призив, ревизију и рекурс. Прописи о редовним правним лековима не могу се применити у управно судском поступку, пошто је систем редовних правних лекова по грађанском парничном поступку последица свих осталих његових одредаба и подешен с обзиром на уређење редовног судства. Сем тога закон о Државном савету и управним судовима (чл. 37) установио је жалбу Државном савету као редовно правно сретство против пресуда (одлука) управног суда, док против пресуда и решења Државног савета нема редовног правног лека пошто је Државни савет врховни управни суд. На тај начин у управно судском поступку жалба, као једино редовно правно сретство, обухвата све оне чињенице које могу бити основ редовним правним лековима у грађанском парничном поступку.

Пети део. — *Тужба због ништавости и тужба за обновљење*. Као ванредни правни лекови предвиђени су у грађанском парничном поступку: тужба због ништавости и тужба за обновљење. Члан 44 зак. о Државном савету и управним судовима предвиђа као ванредно правно сретство против извршних пресуда Државног савета и управних судова поновљење спора. По изричном наређењу овога законског прописа понављање спора може се тражити под условима прописаним у грађанском поступку. Према томе на основу овога имају се применити наредбе (§ 624 и следећи) грађанског парничног поступка у управно судском поступку али с тим да се поновљење спора може тражити само против извршне пресуде. Други ванредни правни лек закон о Државном савету не предвиђа па се зато поставља питање: може ли се на основу § 58 зак. о пословном реду усвојити у управносудском поступку, у даном случају, тужба због ништавости (§ 623 г. п. п.). Из текста § 623 види се да се правноснажна одлука може побијати тужбом због ништавости: 1) ако је у ствари судио судија који је по закону био искључен да у том правном спору врши судијску дужност; 2) ако која странка није била у спору никако заступана или је није заступао законски заступник где је то требало, уколико вођење парнице није било накнадно одобрено по прописима закона. Према овим основима ми мислимо да се тужба због ништавости мора усвојити и у управно судском поступку

и ако се на тај начин проширује број и врста правних лекова предвиђених законом о Државном савету и управним судовима. Ово зато, што се и у управно судском поступку морају усвојити одредбе о искључењу судија као и одредбе о способности односно заступању странака, за чију исправну примену налазимо санкцију у одредбама о ништавости поступка. Ово тим пре што закон о Државном савету и управним судовима није предвидео правни лек, чијом би се употребом а по основима ништавости, могла ставити ван снаге правно-снажна одлука.

Одредбе о нарочитим врстама поступка, које садржи седми део, не могу се применити у управно судском поступку.

Предраг Јовановић, судија среског суда за град Београд.

О ПРИМЕНИ ЧЛ. 17 ЗАКОНА О ЛИЧНИМ ИМЕНИМА

Закон о личним именима који је код нас изашао још 19 фебруара 1929 године и који је публикован 26 фебруара исте године, доста је непознат широј јавности и ако је баш изашао и сачињен за ту ширу јавност.

Приликом израде овога закона, између осталих одредаба, у чл. 10 главе IV поменутога закона таксативно је побројано када се мења породично име услед нових породично правних односа који су наступели.

Тако у чл. 10 закона о личним именима породично се име мења: 1.) Позакоњењем (*legitimatio*) тј. позакоњењем губи се породично име своје ванбрачне матере и прима се име свога оца, но с тим да се ово позакоњење мора спровести кроз матичне књиге; 2.) Удајом, тј. жена удајом добија законско име свога мужа и 3.) Усвојењем (*adoptio*). Овим актом усвојеник добија право и дужност да иза свога породичног имена носи и породица име свог усвојитеља.

Поред напред набројаних промена породичних имена када наступе промене породично-правних одношаја, законодавац је предвидео у чл. 16 и 17 закона о именима промену породичних имена само по дозволи надлежне власти и то: у случају ако постоје за такву изузетну одлуку власти нарочите околности и то само онда када лице које жели да промени породично име, наврши 21 годину старости, и докаже да му породично име, које је са рођењем добио од свога оца или своје ванбрачне матере, или позакоњењем, без сопствене кривице, смета његовом будућем поштеном раду.

И ако је законодавац предвидео све ове случајеве које смо напред навеле; и ако је дао свакоме право да тражи промену породичног имена, кад наврши 21 годину старости ипак, није предвидео, шта ће бити ако промену породичног имена мора и треба да траже малолетник.

У овоме случају наступа питање: да ли малолетник преко свога стараоца може и има права да тражи промену свога породичног имена, и поред изричног наређења чл. 17 закона о личним именима т. ј. да мора да наврши 21 годину старости.

Овакву ситуацију чл. 17 ни сам законодавац није имао у виду када је доносио закон о личним именима.

По нашем мишљењу малолетник односно његов старалац не само да је овлашћен да тражи промену презимена, него чак шта више то му је и дужност, јер чл. 46 и 49 зак. о старатељству налаже стараоцу да се брине о имовини и личности малолетника, а чл. 44 зак. о старатељству ставља му се у дужност да се првенствено стара о личности малолетника, па тек онда о његовој имовини.

Када стралац има дужност, као што је напред наведено, да се стара о личности малолетника, да у његово име ради све правне послове, да се у његово име изјашњава о адопцији малолетника; онда, на сваки начин, има и права, а и дужност му налаже, да у име малолетника тражи промену његовог породичног имена, ако нађе, да му то име његовог оца може сметати у поштом раду.

Када би се стало на супротно гледиште т. ј. на гледиште да нема права нико да тражи за малолетника промену презимена односно, да он — малолетник има права да тражи промену свог породичног имена, тек онда, када наврши 21 годину старости и испуни услов из члана 18 закона о именима, онда би се дошло до једнога апсурдума.

Дошло би се до тога, да се према малолетнику поступа нечовечно, нехумано, да се малолетник присиљава да носи име свога оца и ако му исто може само шкодити поштом раду, а никако користити. Дошло би се до тога, да је малолетник осуђен да носи жиг срамоте на своме челу који му је жиг утиснуо његов отац својим именом, а које је име постало непоштеним радом оца, ругло и потсмех друштва.

Овакво нехумано тумачење закона о личним именима не може се ни у ком случају одобрити.

И у случају ако је отац малолетника жив, али му је дете одузето и предато мајци на васпитање, и против његове воље, и против тога што је крвна веза између оца и сина и даље остала, ипак стараоци имају права да траже промену презимена малолетнику, јер и ако одузимањем малолетника од оца није прекинута веза између оца и сина, која се крвна веза и не може прекинути нити изменити, јер је то закон природе, ипак се може прекинути и изменити то да дете

не носи споља обележје свога оца и да не трпи услед непоштенога рада свога оца.

То да малолетник трпи због греха и непоштенога рада свога оца, не може му нико наметнути, па ни законодавац јер би то било нечовечно, а законодавац је збир људи који делају као поједници и као такви они доносе законе.

Узмимо, да би боље објаснили што смо напред навели, случајеве оних људи које је друштво жигосало и који радећи противу уређаја и закона једне државе, дођу у опреку са истима, те као такви постану од стране друштва изоловани, на пр. Чаруга, Сушић, Бабејић и др.

Зар је хумано и човечански да њихова деца носе породично име својих отаца, и да они као малолетници испаштају због недела својих оцева, а само са разлога што су малолетници и што немају навршену 21 годину старости и самим тим нису испунили услов из чл. 17 закона о личним именима.

У оваквим случајевима саме власти би требале да се старају о томе, и да саме силом своје моћи, натерају и мимо воље оца, стараоце или ма које друге заинтересоване личности који се брину о малолетнику, да њему — малолетнику — траже промену презимена односно породичнога имена, а не да томе стају на пут и држећи се стрикно чл. 17 закона о личним именима не дозвољавају ни стараоцима да траже промену породичнога имена малолетницима којима такво породично име може бити само од штете у њиховом будућем раду, а никако од користи.

Доцније када такав малолетник наврши 21 годину старости он сам може тражити да му се врати његово породично име тј. породично име његовог оца, ако сам увиди да му то не смета, јер малолетника треба заштићавати и подизати га да буде користан члан друштва а не још са оваквим стриктним наређењима закона излагати га оном истим руглу и потсмеху којем је био и излаган његов отац за недела која је починио.¹⁾

¹⁾ У овоме смислу је и пракса Државног савета и Управе града Београда. Министарство унутрашњих послова имало је у једном случају, другу праксу, али је по примедбама Држ. савета ту праксу изменило. (в. одлуку Управе гр. Београда, админ. одељење ИНо. 9934 од 7. маја 1934. год., одлуку Министарства унутрашњих послова управно одељење III Бр. 20155 од 7. јуна 1934. год., одлуку Држ. савета ДБр. 16734 од 15. јуна 1934. год. Сем тога у случају расправљеном код Управе града Београда IБр. 8404 од 12. маја 1632. год. дато је чл. 17. Закона о именима исто тумачење.)

www.ub.edu Др. Борислав Т. Благојевић, асистент Универзитета, Београд.

ОДНОС КОЛЕКТИВНИХ И ПОЈЕДИНАЧНИХ УГОВОРА О РАДУ

Велики развитак трговине, после проналаска Америке, потврдио је још једном дотле укоренено мишљење да је уговор о куповини и продаји најважнији од свих облигационих уговора. Оно што је за стварно право институт својине, то је за тражбено право институт уговора о куповини и продаји. Ово је схватање остало све до почетка деветнаестог века и изражено је и у садржини тада донетих грађанских законика (1).— Међутим развој индустрије почетком и средином XIX века, нови услови живота, указали су на социјалну важност уговора о раду. Најпре по своме броју, јер је број запослених у индустрији, па дакле и у свим осталим споредним и помоћним радиностима, постајао сваким даном све већи, а затим и по своме великом значају за живот и развитак друштва, чији је развитак најтешње везан са животом и развитком његових чланова, првенствено привредно корисних, уговор о раду добија велику привредну и социјалну, па дакле и правну важност, јер право, у својој суштини, није или бар не треба да буде друго до правилно схваћени друштвени односи, којима друштвена заједница као таква даје одговарајућу форму, т. ј. које друштвена заједница правно регулише. Отуда, с обзиром на своју социјалну важност, уговор о раду добија и своју правну важност, он постаје најважнији и основни институт тражбеног права, смењујући уговор о куповини и продаји (2).

У први мах прописи грађанских законика били су доволни да регулишу повећане радне односе који су настали почетком деветнаестог века. Међутим, са све већом дифе-

¹⁾ Тако Code civil посвећује уговору о куповини и продаји чл. 1582—1701, дакле 120 чланова, а уговору о раду чл. 1779—1799, дакле 21 члан; Аустриски грађански законик посвећује уговору о куповини и продаји §§ 1053—1089, дакле 37 параграфа, а уговору о раду §§ 1151—1174, дакле 25 параграфа. Исти је случај и са Српским грађанским закоником. Он посвећује уговору о куповини и продаји §§ 641—676, дакле 36 параграфа, а уговору о раду §§ 706—722 дакле 17 параграфа.

²⁾ Остављамо на страну питање да ли, с обзиром на посебно радничко законодавство, а нарочито с обзиром на императивни карактер његових прописа, уговор о раду не излази из круга грађанског, па чак и приватног права у опште. Законско регулисање радног односа и наметање обавеза послодавцу, а каткада и самом раднику, врши се не само у интересу радника, него и у општем интересу нације; законодавац се стара да спречи исцрпљивање расе или ишчезавање породичног и грађанског живота код радника. Под таквим изгледима, регулисање радног односа добија јасно изражен административни карактер. Законодавство о радном односу тежи да постане грана јавног права (B. André Rouast: *Contrat de travail*, dans *Traité pratique de droit civil français*, par Marcel Planiol et Georges Ripert, t. XI, Paris, 1932, p. 50).

ренцијацијом економских снага између радника и послодавца, с економском надмоћношћу послодавца, као економски јачом, над радницима, као економски слабијом страном, уговор о раду постао је убрзо уговор по пристанку, т. ј. услови уговора су диктовани од стране послодавца, као економски јаче стране, а на њих је пристајао, управо морао да пристане, јер је од запослења зависио његов опстанак, радник, као економски слабија страна (3). Како је у овакво повољној ситуацији послодавац уговарао, по правилу, за себе што боље услове, не водећи притом рачуна о статусу радника, поводећи се једино жељом за добити, друштво је морало интервенисати. Тако законодавци, у циљу да заштите велику већину слабијих, издају прописе који имају да послуже као ограничење послодавца у диктирању или бар у садржини услова уговора о раду. С друге стране сами радници, организовани преко синдиката и других удружења, почињу се борити за боље услове рада и као једно од најбољих сретстава показали су се, до сада, колективни уговори (4). Међутим, док се колективним уговором утврђују основни

3) Под уговорима по пристанку или формуларним уговорима, ми разумемо такве уговоре, код којих једна страна, која је економски јача и на чијој се страни, по правилу налази монопол службе — радње која је предмет уговора, сама, унапред, прописује услове уговора, на које друга страна може само пристати или не пристати простом изјавом воље — да или не — не могући да ма шта мења у погледу услова уговора, но на које друга страна, економски слабија, по правилу мора да пристане јер се на њеној страни појављује нужност закључења уговора. О овим уговорима В. Д-р. Борислав Т. Благојевић: *Уговори по пристанку — формуларни уговори*; Константин Фотић: *О једној особеној кашегирији уговора*, у Архиву за правне и друштвене науке за Март 1912. године.

4) О колективним уговорима В.: Др. Драгутин Јанковић: *Правна природа синдикалног најамног уговора*, у збирци Проблеми грађанског права, Београд, 1926, стр. 1—34; Др. Драгутин Јанковић: *Колективни уговори о раду*, Споменица конгреса правника од 1927 год. стр. 117—132; Др. Живко Топаловић: *О колективном уговору*, у истој Споменици, стр. 133—139; Др. Јожа Воћинјас: *Kolektivne pogodbe*, у истој Споменици, стр. 140—150; Др. Стојан Бајић: *Колективни уговор према новом закону о радњама*, Правосуђе за мај 1932. стр. 296—299; Боривоје Д. Петровић: *Појам о дејству колективног уговора у Југословенском цивилном праву*, Правосуђе за јули 1934, стр. 531—536; Dragoutine Jankovitch: *La convention collective de travail*, thèse, Lyon, 1920; за француско право: Pianiol-Ripert: *Traité pratique de droit civil français*, t. XI, Paris 1932, стр. 119—150, и тамо наведена литература; за немачко право: Dr. Hans Carlo Nipperdey: *Befrüge zum Tarifrecht*, Mannheim-Berlin-Leipzig, 1924, и тамо наведена литература; за аустријско право: Klang-Adler: *Kommentar zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch*, III B., Wien, 1932, стр. 172—189, и тамо наведена литература; за швајцарско право: Dr. H. Oser: *Obligationenrecht*, Zürich, 1915, s. 699—643. Швајцарско право познаје посебну врсту уговора, т. зв. *contrats-types de travail* — *Normalarbeitsvertrag* (art. 324 Code des obligations), које могу да пропише федерални савет и власти одређене од појединих кантона, кад год нађу да је то потребно с обзиром на важност извесне врсте посла. Претпоставља се да су се странке сложиле са садржином таквих уговора чим нису супротно изречно уговориле. — В. Dr. H. Oser: *op. cit.*, s. 643—645.

услови који ће имати да послуже као база за закључење појединачних уговора о раду између послодавца и радника, поставља се питање о односу између колективних уговора и појединачних уговора о раду које послодавац, који је већ раније закључио са неком радничком организацијом колективан уговор, буде закључивао са појединим радницима? Да ли садржина тих појединачних уговора мора бити сагласна са садржином колективног уговора; да ли радник, при закључењу појединачног уговора о раду са послодавцем, може уговорати за себе било повољније, било неповољније услове од услова предвиђених у колективном уговору; да ли се условима колективних уговора могу користити само радници који су чланови организације која је закључила са послодавцем колективан уговор, или пак то могу чинити и други радници — нечланови?

На ова питања може се дати тројак одговор, од којих сваки претставља израз схватања времена и развијености социјалне свести, од којих сваки има свога идејног оправдања.

Први одговор би гласио: колективни уговори дејствују само између послодавца и радника који припадају организацији која је закључила колективан уговор. Отуда послодавац може да, закључујући појединачке уговоре са радницима изван организације у питању, поставља сасвим друге услове од оних из колективног уговора, може дакле да диктира услове уговора по својој вољи. У том случају овакви појединачни уговори закључивани са радницима изван организације јесу уговори по пристанку у ужем смислу (5). — Идејно оправдање оваквог схватања налази се у схватању колективног уговора као сретства поравнања две стране, које је један њихов приватан акт, а које може тек посредно да има социјалног значаја. Колективан је уговор, по овом схватању успех у борби само за себе, те отуда тај успех припада само онима који су се борили.

Други одговор би гласио: колективни уговори својом садржином обавезују не само послодавца одн. послодавачку организацију и чланове радничких организација које су закључиле колективан уговор, него и остале раднике који би закључивали појединачне уговоре о раду са овим посло-

⁵⁾ Код уговора по пристанку, чији смо појам горе изнели (в. примедбу 3), разликујемо две врсте: уговоре по пристанку у ужем смислу и уговоре по пристанку у ширем смислу. Под првим разумемо оне уговоре код којих је економска надмоћност једне одн. економска нужности друге стране битан елемент при закључењу уговора. Под другим разумемо оне уговоре који се одликују само начином свога закључења — шаблоном, код којих дакле не постоји економски елемент монопола одн. нужности као битан. — Друга врста, т.ј. уговори по пристанку у ширем смислу, израз су само промењене уговорне технике; прва пак, т.ј. уговори по пристанку у ужем смислу, израз је не само промењене уговорне технике него и економских односа.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unm.hr

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

давцем одн. послодавцима. Тако закључени појединачни уговори о раду јесу уговори по престанку у ширем смислу, пошто се одликују само нарочитом техником уговарања (6). Шаблон за њихово закључење јесте колективан уговор. Међутим дејство и обавезност колективних уговора у односу на појединачне уговоре о раду није апсолутно. Послодавац и било који радник, припадао он организацији која је закључила колективан уговор или не, могу увек уговорити повољније услове од оних који су предвиђени колективним уговором. Уговарање тежих услова није допуштено. — Код идејног оправдања овога уговора наслућује се већ гледање на колективан уговор као на једну социјалну функцију. Он претставља поравњање две стране, али које нема за циљ да заштити само уговораче. Они су сами водили борбу око поравњања, но они неће сами да се користе његовим користима. Ту борбу они нису водили само због себе лично, већ и због своје класе, која ће имати да се користи резултатима борбе не посредно и случајно, него непосредно и сигурно. Но поред тога, колективни уговор нема другог циља. Он је резултат борбе двеју целина, ако хоћете двеју класа, и он претставља уговор о миру, који се увек прима зато што се мора. Отуда он значи само неопходност, а као такав није потпуно савршен. С тога појединци, схватајући боље своје интересе и користећи се повољнијим приликама од оних које су постојале приликом закључења колективног уговора, могу, приликом закључења појединачних уговора о раду, да отступе од колективних уговора, но под условом, да су ови услови повољнији од услова предвиђених колективним уговорима.

Трећи одговор би гласио: колективни уговор обавезује својом садржином како послодавца одн. послодавце који су га закључили тако и раднике који са тим послодавцима буду закључивали појединачне уговоре о раду, и то без обзира да ли је радник у питању члан организације која је закључила колективан уговор или не. Ово дејство је апсолутно и од њега нема отступања, т. ј. појединачни уговори не могу никако бити противни колективном уговору, па макар да су њихови услови повољнији од услова колективног уговора. — Идеја о колективном уговору као социјалној чињеници победила је. Уговор не претставља само резултат моменталне борбе, на који би се могла, у корист радничке стране, применити *clausula rebus sic stantibus*, и допустити отступање у позитивном смислу за радника. Колективни уговор има за циљ не само да осигура бољи положај радника, него и да отклони неједнакости које могу настати услед неједнаког третирања појединих радника путем закључења појединачних уговора, а тиме да омогући очување класне свести. Када

*) В. примедбу 5.

околости буду биле повољније и послодавац би хтео или морао да пристане на повољније услове уговора, радници који су, буди из којих разлога, у тако повољнијој ситуацији, не треба да је користе само за себе. Потребно је повести заједничку акцију, која би довела до новог, повољнијег колективног уговора. Дакле личност се губи, и група, друштво постаје главно.

Југословенски законодавац је, код одговора на питање о односу колективних и појединачних уговора о раду, стао на друго становиште. Тако § 209 Закона о радњама од 5 Новембра 1931 године гласи (7):

„Колективним уговором сматраће се писмена погодба коју закључи послодавац или службодавачка организација једне или више сродних струка као претставнице службодавца, с једне стране и стручна службопримачка организација као претставник службопримача, с друге стране, а којом се погодбом уређују међусобни службени односи, права и дужности.

„Принудне организације службодавца и службопримача не могу да закључе колективне уговоре.

„Колективни уговор важиће за све помоћно особље струке за које је закључено, а које је у послоу у предузећу одн. у предузећима. Ако је за поједине службопримце истог предузећа закључен још и посебни уговор, важиће за то особље овај посебни уговор, уколико је за службопримца повољнији“ (8).

Треће гледиште заступа Закон о раду Совјетске републике. Његови чл. 16, 28 и 52 наређују да се клаузуле колективног уговора о раду односе на „сва лица која раде у предузећу“, без обзира да ли су она чланови синдикалне организације која је закључила уговор, и то тако да се те клаузуле не могу мењати појединачним уговорима које буде предузеће у питању закључивало са радницима(9).

Као што видимо законодавства се разликују у одговору на постављено питање, управо прва два одговора дају буржоаска законодавства, трећи одговор даје совјетско законодавство. Па ипак не треба сматрати да је овај трећи одговор својствен само совјетском праву. Он претставља најбоље схваћене интересе друштва, па како су ти интереси добили, до

7) Из чланка г. Боривоја Д. Петровића: *Појам о дејству колективног уговора у Југословенском цивилном праву* (Правосуђе за Јули 1934. године, стр. 531—536), могло би се закључити да се појам колективног уговора уноси у наше цивилно право тек Законом о радњама. То међутим не би било тачно, јер је институт колективног уговора предвиђен већ у Закону о заштити радника од 28 фебруара 1922 године (још раније у Уредби коју је замену овај Закон), чији § 5 гласи: Радни однос између власника предузећа наведених у § 1 овога Закона и њиховог помоћног особља регулише се индивидуалним или колективним уговором, који се ни у ком случају не сме носити са одредбама овога Закона.

8) Слично решење налази се и у другим буржоаским законодавствима. Да напоменемо да је идентичан пропис унет и у Нацрт Трговачког законика за Краљевину Југославију.

9) В. Eliachevitch — Nolde—Tager: *Traité de droit civil et commercial des Soviets*, II, Paris, 1930, стр. 145—151.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

данас, најбољег израза у том законодавству, то се он тамо и појављује. Да ли ће исто решење бити усвојено и у другим земљама, питање је времена. Међутим, једно је извесно. Ова три одговора — решења не могу стајати један поред другог. Они се узајамно искључују, управо, по нашем мишљењу, они се узајамно смењују. Који ће одговор бити дат зависи од околности и прилика а уз то од развијености социјалног осећаја. Сви се ови елементи мењају, до сада, увек и свуда у истом правцу и смислу. Они су једне од степеница по којима друштво корача напред ка своме савршенству. Којом ће брзином ићи и докле ће се стићи, зависи од прилика и времена али зависи и од самих људи.

СУДСКА ПРАКСА

Некоји примери примене слободног судијског уверења у пракси наших судова.

1. — Окружни суд пресудом Кзп. 622/33. од 17—1—934. је огласио за крива М. М. из С. зато „што је на дан 14 септембра 1933 год. на једном празном плацу Ст. Тол. из Ор. ударио једанпут оштрицом секире по левој страни корена врата пок. Филип М. из Н. и на тај начин теже му повредио лице, скулптуру левог рамена и корен врата са леве стране и лево плућно крило од чега је пок. Ф. и умро после неколико дана, чиме је себи створио кривицу из § 167 послед. одељ. Кр. Зак.“ —

Противу пресуде уложили су ревизију и држав. тужилац и бранилац. Истичући између осталог повреду формалног закона из § 336 бр. 6. ксп.

К. С. је пресудом Кре. од 19—V—934 год. уважио једну и другу ревизију и поништио пресуду Окруж. суда са ових разлога:

Државни тужилац између осталог истакао је повреду закона из т. 6. § 336. ксп.

По оцени ревизионих навода о овој повреди закона из т. 6. § 336. ксп., Касациони Суд је нашао да су основани „јер суд није ценио околности које су претходиле извршењу дела и о њима дао разлога, а наиме, да ли се је оптужени Миленко непозван умешао у расправу коју су водили пок. Маринко и син му Коста са Николом Станојевићем и да ли је нешто после тога оптужени Миленко ударио једним сацаком прив. учесника Косту, — па према овоме и да ли је опт. Миленко доведен у раздраженост својом кривицом или не. Према томе, кад је суд узео да је убиство учињено на мах, био је дужан да да разлоге, са којих налази да је дело учињено на мах у раздраженом стању.

Бранилац отпуженог у оправдању своје ревизије такође је између осталог истакао и повреду закона из т. 6 § 336 ксп., по оцени којих навода Касациони Суд је нашао да су основани. Јер суд у разлозима своје пресуде није у смислу § 293 — ксп. навео одређено које је чињенице и из којих разлога узео за доказане или недоказане и који су разлози и побуде руководили суд, при решавању правних питања о околностима које по закону искључују кривицу, или искључују, или укидају или умањују кажњивост оптуженикову. Тако суд није ценио и дао разлоге о стању ствари пре извршења дела, а наиме, да ли оптужени Миленко с обзиром на држање прив. учесника Косте и пок. Маринка пре извршења дела, није ово дело извршио у нужној одбрани § 24 крив. зак. или прекорачењу исте, односно да ли овде не стоји путативна нужна одбрана, те према томе да ли има места примени § 20 крив. зак.

Сем наведеног постоји противуречност између онога што се наводи у разлозима пресуде о казивању оптуженог Миленка пред судом и између записника о саслушању оптуженика, јер се из истих записника не види да је оптужени признао да је ово дело извршио тек онда када је изнад његове главе прохујала секира пок. Маринка, те да према томе није био у нужној одбрани — како то суд у разлозима своје пресуде наводи.“

У овом случају дакле, К. С. је констатовао одсуство сваког разлога о чињеницама које чине елеменат дела. дакле оно што је најважније за примену зак. прописа у питању.

С друге стране опет суд у разлозима пресуде није одређено навео које је чињенице и зашто узео за доказане а које није, нити је дао разлоге који су га руководили при решавању правних питања. Иако је оптуженик био нападнут, суд није дао разлоге зашто не стоји нужна одбрана или је ову прекорачио, или можда овде постоји само путативна нужна одбрана.

— Суд је у место свега просто навео: да „суд није нашао да стоји нужна одбрана из § 24 Кр. Зак. одн. да је оптуженик дело учинио у нужној одбрани, јер и сам оптуженик Миленко признаје да је секиром једанпут ударио пок. Маринка тек онда, када је преко његове Мил. главе већ прешла (прохујала) секира пок. Мар., то у таквом случају опт. Мил. није се налазио у нужној одбрани, јер пок. М. није имао више секире у рукама својим, а ово суд није могао извидети ни из исказа осталих сведока, те опт. Мар. (у место Мил.) дакле није био живот у опасности: *са истих разлога* не може се узети у обзир ни § 24 послед. ст. — прекорачење нужне одбране“.

Међутим, као што се из пресуде К. С. види опт. М. није *нигде признао* да је ово дело извршио тек онда када је изнад његове главе прохујала секира пок. М., како то Окр. Суд у разлозима пресуде тврди. Напротив опт. М. изјавио је на записнику и код истражног судије и на претресу пред судом: да је пок. М. замахнуо секиром да га удари, али да је он оптуженик прехутио пок. Мар. и ударио га по левом рамену. Касациони Суд је пресуду Окружног Суда поништио и због ове противречности.

Што се тиче навода осталих сведока „из чијих исказа није Суд ово могао извидети“, потребно је ради објашњења пресуде К. Суда навести толико, да њих 12 утврђују да је пок. Мар. јурио опт. Мил. са секиром а син пок. Мар. мотком и кад је пок. Мар. замахнуо секиром на опт. Мил., овај је тада ударио пок. Мар.

Суд је међутим исказе ових 12 сведока одбацио наводећи за ово као разлог једино то, да „ово суд није могао извидети ни из исказа осталих сведока!“

2. — Окр. Суд у Л. огласио је за крива Вл. Миљ. из В. К. за то, „што је 29 јуна 1931 год. у једној старој кућици — кошари која постоји у његовом дворишту у Вел. Коп. тукао песницама и гњечно коленима по грудима оштећеника Ј. З. из В. К. и том приликом тешко га повредио по грудима, од којих је повреда према лекарском мишљењу постајала опасност по живот оштећеника Јована, учинивши дело из § 179 ст. I К. З. казним по § 25 II од. ст. I Кр. зак.“....

У погледу образложења пресуде у питању који су разлози и побуде руководили суд при решавању правних питања о околностима које по закону искључују кривицу, или искључују, укидају или умањују кажњивост оптуженикову, Окр. Суд је навео само оволико:

Суд је оптуженику казну одмерио „с обзиром на признање и околност што је у овом случају била нападнута његова — односно његове жене Т. част — § 25 одељак II ст. I Крив. Зак. Суд је оптуженику казну одмерио и ублажио према § 25 одељак II ст. I Кр. Зак. због тога што је оптуженик, затекавши повређеног са смакнутичким чакширама код његове жене могао веровати, да је овај, Ј. — нападао на његову жену у намери обљубе, па је и ово дело учинио под тим утицима и околностима. Ову чињеницу да је оптуженик В. тукао повређеног Ј. у положају смакнутичких чакшира и гађа потврдили су и сведоци М. Ж. и остали“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Из ових оваквих образложења и утврђених чињеница суд је нашао, да стоји *штање* нужде па је према пропису § 25 Кр. Зак. ублажио казну по слободној оцени.

К. Суд, међутим, пресудом Кре. 118 од 14 марта 1934 год. пресуду Окр. Суда поништио је на основу тач. 3 § 346 скп. и опт. В. по § 280 од I скп. ослободио од оптужбе, а са ових разлога:

„Кад је Окружни Суд у разлозима своје пресуде на основу слободног уверења у смислу § 274 скп. утврдио чињеницу, да је опт. Влајко затекао прив. учесника повређеног Ј. са смакнутим чакширама и гаћама код његове жене и тако га тукао — коју су чињеницу утврдили и сведоци Мл. Жив. и ост. — као и то да му је Суд казну за учињено дело одмерио и ублажио због тога што је у оваквом стању затекавши повређеног могао веровати да је Јованча нападао на његову жену у намери обљубе, па је и ово дело учинио под тим утисцима, — онда није било места примени прописа § 25 крив. зак. на овај случај и са применом стања нужде у овом пропису ублажењу казне већ према свима утврђеним околностима према којима је оптужени дело извршио појављују се сви знаци нужне одбране из § 24 крив. закона нападом прив. учесника на част жене опт. Влајка и на част његове куће те и дело оптуженог из § 179 ст. I к. з. није противправно па је први суд оглашавајући га кривим за исто, учинио повреду материјалног закона предвиђену у § 337 бр. 1 а с. к. п.“

3. — Окр. Суд у Л. пресудом КЗП. 183/33—9 огласио је за крива и осудио на казну С. С. из Д. зато „што је ноћу између 13 децембра 1930 год. о својој слави напао на прив. учесника М. Н. из Д., тукао га и изгурао из куће и теже повредио по левом оку, које му је доцније операцијом извађено, чиме је себи створио кривицу из § 178 тач. 3 и 4 Кр. Зак.“

Своју пресуду Суд је оволико само образложио:

„Да је оптуженик Станко извршила дела из § 178 тач. 3 и 4 Кр. Зак. Суд је стекао убеђење из исказа прив. учесника под заклетвом и исказа сведока Ст. Ст. и Н. Б. код иследне власти ма да сада на данашњем претресу међају своје исказе које суд сматра неистинитим — *извршљивим*, те је на основу оваквог убеђења оптуженик С. оглашен кривим и на казну осуђен“.

Суд је даље нашао „да је за извршење оваквог злочиног дела противу тела, опт. С. показао зао карактер, те му је казну одмерио с обзиром на отежицу из § 74 Кр. Зак.“ —

Касациони суд је уважио ревизију и пресуду Окруж. суда поништио са ових разлога:

„Бранилац опт. С. у оправдању ревизије поред осталих повреда истакао је и повреду формалног закона из тач. 6 § 336. скп.

По оцени ревизионих навода у погледу повреде закона из тач. 6 § 336 скп., Касациони суд је нашао да су основани, јер је одлука суда о одлучним чињеницама непотпуна, пошто се из диспозитива пресуде не види на који је начин и чиме оптужени повредио приватног учесника.

Сем наведенога у пресуди нису наведени разлози о одлучним чињеницама сходно § 293 скп., а на име суд није образложио које су то чињенице из којих проистиче кривично дело у питању и кривична одговорност оптуженог и на основу којих доказа су те чињенице утврђене. Како су овде као доказано средство били сведоци, то је Суд био дужан да у разлозима наведе шта су ти сведоци посведочили.

Најзад суд није дао разлога зашто поклања вере исказима сведока датим код иследне власти, а не на претресу, односно зашто сматра да су њихови искали дати на претресу „неистинити — *извршљиви*“.

Као што се види, Окружни суд није у пресуди означио ни радњу која представља кривич. дело одн. којом је радњом повређен пропис кривичног законика, нити пак оруђе којим је кривич. дело извршено. Уопште, суд није означио начин извршења дела па ни чињенице које су узете за доказане, да би се видело какво кривич. дело из њих произилази. У место свега тога суд просто тврди, да је опт. С. „*тукао* прив. учесника, изгурао га из куће и теже повредио“.

С друге стране опет, док суд тврди да је опт. С. *шукао* прив. учесника дотле се одмах затим позива на лекарско уверење за доказ да је на прив. учеснику нађена само једна повреда.

У погледу доказа о кривичи опт. С. суд се послужио сведоцима као доказним средством. Међутим, сведоци су своје исказе дате пред полицијском влашћу изменили на главном претресу и под заклетвом посведочили да нису могли да виде и чују оно што су тамо тврдили, јер су били далеко одмакли од куће опт. С., дакле од места на коме се дело догодило. Окружни Суд је покљонио вере исказима сведока датим пред полицијском влашћу а не онима пред судом. Зашто је покљонио вере исказима пред полицијском влашћу а не пред судом, Окружни суд је као разлог навео само то: да ове последње сматра „неистинитим — *извршилим*“. Толико и ништа више.

Окружни Суд је поред тога нашао да је не само опт. С. извршилац кривич. дела у питању, већ и да је при извршењу дела показао зао карактер. Из чега је то Суд извео, које су то чињенице из којих се ово даје извести, суд није навео. Суд је просто констатовао, да је опт. С. при извршењу дела „показао зао карактер, те му је казну одмерио с обзиром на отежницу из § 74 Кр. Зак.“.

Бранислав Ђелошевић, адв. из Лесковца.

ПРИКАЗИ

Др. Иво Полишео: Радно право. Загреб, 1934. стр. 276. Издање пишчево (латиницом).

Писца овога дела познају сви правници као веома вредног и плодног правног писца. Организатор Конгреса правника, прво као секретар а затим као узастопни претседник у Дубровник и Загребу, претседник Загребачке адвокатске коморе од оснивања, уредник Мјесечника и Одвјетника, писац многих расправа и чланака, адвокат од крви и расе, г. Др. Полишео, нарочиту пажњу ипак посвећује онима који потребују највећу заштиту незаинтересованих и поштених интелектуалаца — радницима. Њима пружа своје Радно право, јединствено у нашој правној литератури, ударајући основе за један велики систем радног права код нас, које је у повоју.

Г. Др. Полишео коментарише закон о радњама, који му пружа најважнији материјал, добронамерно, наглашујући чак у предговору, да је се теориски говорећи, наше радно право „приближавало доста ономе максимуму, што га капиталистички поредак може да даде свим онима који служе капиталу, а да при томе не поткопа сама себе“.

Материја је изложена у виду малих и необично комплетних монографија. Оне су повезане једном општом идејом тако да све скупа чине једну целину.

Писана са љубављу, од човека који као социјалиста воли радан народ оном искреном љубављу, коју је унела у срца предатна Марксдова доктрина, од човека који не зиди палате и не купује аутомобиле и не путује у иностранство на скупе дневнице а на рачун радника — ова књига је интересантан и значајан прилог нашој поратној правној књижевности и као таква за препоруку свима онима који траже да књиге у вези са правом пишу стручни људи и са љубављу за предмет који обрађују.

Др. Станко Франк: Казнено право. II посебни део. Први свезак: Основи диобе посебног дијела и злочини против живота и тијела. Загреб, 1934. Наклада Југословенског накљадног Д. Д. „Обнова“. стр. 114. (латиницом).

До недавно кривично право је било монопол веома ограниченог броја људи. Са изједначеним кривичним правом, овај монопол полако ишчезава,

јер ово право, као и све друге гране правне науке, не искључује добру сарадњу.

Г. Др. Франк нам пружа прву свеску свога опсежног рада — система казненог права. Пошто је у предговору показао, да је тешко правити разлику између општег и посебног дела кривичног законика, писац је приступио, по добром плану, излагању материје и то почев од заштите правних добара појединаца и заједнице да би дао у неколико философско објашњење субјективних елемената противправности и разјаснио елементе „којима се законодавац служи састављајући бића кривичних дјела“.

После ових у неку руку уводних објашњења, г. Др. Франк излаже суштину и елементе кривичних дела, као лишење живота, побачај, одбацивање слабомоћних, телесне повреде, учествовање у тучи, злоупотребавање зависних лица.

И ако је ово дело намењено првенствено студентима, оно ипак има шири интерес и за правне практичаре, пошто се одликује необично лаким излагањима, а писац је и овом приликом показао да је одличан стручњак у области кривичног права, оперишући са најтежим појмовима из овог права неуобичајено лакоћом.

Др. Мих. П. Чубински: Научни и практични коментар кривичног законика Краљевине Југославије. Друго допуњено и поправљено издање (са нарочитим додатком) Београд, 1934. Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 746.

Велики успех овога дела г. Др. Чубинског огледа се у факту, да је за кратко време изашло и друго издање. То је у исто време и најбољи доказ о вредности ове књиге.

Ово друго издање, то се само од себе разуме, има преимућство над првим у томе, што је г. Др. Чубински прегледао поново целокупну материју коју коментарише, делимично исправио или допунио своја ранија мишљења и употребио веома обилну правну књижевност коју је изазвало ново кривично законодавство. Искористио је такође и значајну судску праксу, тако да овај коментар води сигурно читаоце кроз тешку материју кривичног права, чему нарочито служи и добар језик уз добру систематику и прегледност.

Коментар садржи у додатку кратке коментаре Закона о ступању на снагу новог кривичног законика, Закона о заштити државе, Закона о штампи, Закона о сузбијању злоупотреба у службеној дужности и Закона о сузбијању нелојалне конкуренције.

Др. Дионис Година: Коментар ванпарничног поступка. Београд, 1934. Издање пишчево. Стр. 582 (латиницом).

Са ступањем на снагу нових процесно-правних прописа појавио је се у правној књижевности велики број правника, међу којима, благодарећи својој великој делатности, заузима једно од првих места писац горње књиге г. Др. Година. Његови чланци и књиге из ове правне области нарочито су запажени, а његове конференције из новог процесног права биле су добро посећене, тако да није никакво чудо, ако од наших правника буде добро примљен и његов најновији Коментар ванпарничног поступка.

Ова правна материја са 307 параграфа и 47 параграфа из Уводног закона нова је за нас српске правнике и треба је добро проучити. Сам текст законски на жалост није свуда довољно јасан те га треба објаснити. Тај задатак узео је г. Др. Година кад је написао горњи Коментар, што није лак посао, нарочито ако се не заборави, да је ово прво дело ове врсте у нашој правној књижевности.

Коментар садржи често и шира теориска излагања као што је то случај са уводним странама, где је дат појам ванпарничног поступка са свима његовим особинама и начелима. Многи прописи су пропраћени обрасцима и упутима на односне законске одредбе, а све је то изложено прегледно и у добром српско-хрватском језику.

С тога препоручујемо горњи Коментар нарочито судијама и адвокати, којима ће бити тешко да се снађу у великој материји ванпарничног поступка без стручног коментара, уверени да ће им овај Коментар, бар у прво време, док не науче поступак, корисно послужити.

Др. Андрија М. Ристић: Правни положај странаца. Са предговором *Др. Данила Ј. Данића*. Београд, 1934. Издање Библиотеке Југословенског удружења за међународно право XIV. Стр. 133.

Г. Др. Ристић познат је у правничким круговима као коментатор судских одлука. Ова књига му је први већи научни рад који му је заслужно донео докторску титулу.

Као што је у предговору *г. Др. Данић* добро приметно, писац је овај предмет обрадио више са гледишта правне политике него са строгог правног гледишта, што даје књизи, с погледом на лак стил и добру прегледност, нарочито обележје. Књига се чита лако и кроз њу писац нам и нехотично сугерира своја мишљења која се најчешће оснивају на закључцима основаним на практичном животу.

Примера ради наводимо поглавље које говори о рђавим последицама прилива странаца, где има веома оштроумних опажања и духовитих закључака. Дубоко пак познавање проблема који изучава, *г. Др. Ристић* је показао у завршном делу књиге у поглављу посвећеном савременим тежњама у доктрини и пракси. Ту је писац показао, да је остао правник и да га на крају крајева цео постављени проблем правног положаја странаца највише интересује са правне тачке гледишта.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

БЕЛЕШКЕ

Шести конгрес југословенских правника у Загребу.

Шести Конгрес југословенских правника одржан од 7. до 9. септембра 1934. год. у Загребу имао је двојак значај: научни уз прославу десетогодишњице од оснивања Конгреса правника и опште народни и словенски у вези са првим званичним учешћем бугарских правника као равноправних учесника на једном конгресу југословенских правника.

У погледу научном Конгрес у Загребу имао је нарочити значај с погледом на важна питања стављена на дневни ред. То су: 1). Однос државног и црквеног законодавства нарочито с погледом на закључење брака (референти: *г. г. Др. Матија Белић, Др. Радо Кушељ, Др. Тома Павловић и Др. Милан Баршоиц*); 2). Допуна кривичног закона у погледу деликата из имовинске сфере (референти: *г. г. Стојан Јовановић, Владимир Тимошкин и Др. Лујо Циммерман*); 3). Право на исправку по закону о штампани (референти: *г. г. Др. Владимир*

Белајчић, Др. Видан О. Благојевић, Др. Фердо Чулиновић, Др. Метод Доленц и Др. Јосип Весел); 4.) Законитост уредаба (референти: *г. г. Др. Јурај Андраши, Др. Јозе Јурковић и Др. Илија Пржић*); 5.) Таксе у судству и администрацији (референти: *г. г. Др. Људевит Бренце, Др. Стеван Сагадин и Др. Јосип Триањ*); и 6.) Фискални терети и народна имовина (референти: *г. г. Др. Станко Лапајне и Др. Цвешко Греговић*).

Конгресу је претходила *Споменица конгреса правника у Загребу*, коју је уредио претседник конгресног одбора *г. Др. Иво Полишео* адвокат из Загреба која у веома укусној опреми на 310 страна садржи без три све горе наведене реферате. Споменици ће следовати *Додашак* у коме ће бити објављени накнадно приспели реферати уз преглед рада на Конгресу.

По уобичајеном систему рада, Конгрес је отворио претседник *г. Др. Иво Полишео* поздравним говором у универзитетској библиотеци, наглашујући значај рада на загребачком Конгресу

у вези са десетогодишњицом од оснивања Конгреса и посетом и учешћем бугарских правника. Г. Др. *Полишео* је и овом приликом показао да је одличан говорник и правник и да суверено влада елитним конгресним скупом.

Истог дана, одржао је веома успело предавање о значају судија у модерној држави г. Др. *Адам Лазаревић* судија среског суда за град Београд и хонорарни наставник Београдског правног факултета.

Раздељен у секције, Конгрес је приступио научном раду и после дискусије нарочито у првој секцији, донео следеће резолуције по горе наведеним темама:

Прва секција:

„На постављено питање односа државнога и црквенога законодавства нарочито с обзиром на закључење брака узимајући поново у претрес ово питање Конгрес правника изражава жељу:

„1. да се материјално лично и имовинско брачно право хитно регулише државним законом једнаким за све грађане;

„2. да се уведе обавезни грађански брак;

„3. да вођење матрикула врше државне власти а брачне спорове да решавају искључиво редовни државни судови.“

Друга секција:

„Конгрес правника налази: да позитивни кривични прописи не обухватају у многим случајевима радње, којима се повређују општи и појединачни имовински интереси и да неки од тих прописа не пружају довољно нужне правне заштите тим интересима.

„Ради успешније заштите тих општих и појединачних имовинских интереса Конгрес правника сматра, да прописи кривичних законодастава треба да буду измењени и допуњени тако, да одговарају потребама и приликама у имовинској сфери народног живота.

„Тако примера ради треба:

„1. да се народна радна снага заштити кривичноправним прописима;

„2. да се прописи кривичног законика допуном протегну:

„а) на радње, којима се злоупотребљава положај и функције у циљу стицања материјалних

добара (корупција, појаве код акционарских друштава, картели, трустови итд.)

„б) на све радње којима се индиректно повређују општи и појединачни интереси, напосе свака безобзирна спекулација.“

Трећа секција:

„Конгрес југословенских правника сматра да је потребна:

„1) измена одредаба о исправци данашњег Закона о штампи уопште, а нарочито хитно оживотворавање права на исправку;

„2) да се право на исправку има признати сваком чији су правни интереси ма којим штампаним саставом повређени;

„3) да се оцена умесности објављивања исправке има поверити суду.“

Четврта секција:

„Шести Конгрес правника Краљевине Југославија у Загребу, сматрајући да је законитост уредаба производ природног историјског развоја уређења држава, нужна последица у логичном изграђивању правног поретка, потребна гаранција правне сигурности појединаца, важан фактор за одржање ауторитета државе и њених органа;

„стоји на гледишту да издавање уредаба треба да се креће искључиво у оквиру законских овлашћења;

„сматра да је за провођење правног начела законитости уредаба потребно дати могућност заинтересованим лицима да управно-судским путем траже поништење незаконитих уредаба, као што могу тражити и поништај управног акта којим је повређено њихово право или интерес основан на закону, тако да се на тај начин прибави потпуна гаранција правне сигурности;

„а како је с друге стране за оцењивање законитости уредаба неопходан услов слободно и потпуно независно судство;

„Конгрес сматра да је потребно у што потпунијем облику спровести у живот уставно начело судске независности и у вези с тим судијске сталности“.

Пета секција:

„1 Правнички конгрес налази, да садашње стање нашег законодавства о таксама изискује хитно доношење новог закона о административним таксама.“

„2. Овај закон треба:

„а) да усвоји начело одвојености решавања о захтеву који подлежи плаћању такса од самога питања такса и начело да о питању таксе решавају за то надлежне стручне финансијске власти;

„б) да висину такса прилагоди олабављеној привредној снази народа“.

Шеста секција:

„Конгрес правника сматра, да фискално оптерећење грађана у корист државних и самоуправних буџета, треба да буде у сразмери са народном имовином и народним дохотком. Проучавање прилика у нашој држави показује, да су се фискална оптерећења истина смањивала у току последњих година, али су се за исто време народна имовина и народни доходак смањили у још јачој мери, тако да је проценат оптерећења данас знатно већи, него што је био раније. Отуда се долази до закључка, да је фискално оптерећење достигло свој максимум и да би финансијска политика требала да води рачуна о тој чињеници. Садашња оптерећења не могу остати дуже времена, ако се осетно не поправе економске прилике.“

Пошто су ове резолуције примљене у секцијама, пленум Конгреса 8. септембра примио их је једногласно, тако да оне претстављају по горњим питањима израз мишљења нашег највећег правничког форума у земљи.

На завршној седници Конгреса 8. септембра реферисали су преставници бугарских правника г.г. *Др. Јосиф Фаденхехт*, адвокат, претседник Савеза бугарских адв. Комора и проф. Универзитета у Софији и *Др. Д. Констаншинов* члан законодавне комисије при Министар. правде у Софији и то први о Законима који су у важности у Бугарској, веома стручно аналишући дух и народне потребе које су те законе изазвале и други о облицима станбеног власништва у Бугарској, нарочито о спратном власништву, дајући стручну и научну снагу о стању бугарског законодавства по овом питању, Пленум конгресни је послушао са највећом пажњом г. г. бугарске референте, а правници, који су своје знање овим излагањима обогатили, дуготрајним пљескањима одали су захвалност г.г. референтима.

Пошто је изабрат нов конгресни одбор са г. *Др. Миланом М. Стојадиновићем* бив. Министром финансија на челу и одређена Врњачка бања за будуће место Конгреса, уз биране речи упућене г. *Др. Полишеу* од стране г. *Др. Стојадиновића*, Конгрес је се растао са својим претседником г. *Др. Полишеом*, који је достојно претстављао Конгрес правника у Дубровнику и Загребу, бурно манифестујући и симпатишући ранијем претседнику кога је почаствовао уз остале претседнике Конгреса, избором у почасни одбор Конгреса.

Уз научни део овогодишњи Конгрес има и свој други, свеопшти, словенски део, јер је на њему, први пут после рата, узела удела делегација најугледнијих бугарских правника. То је била прилика да се још један пут манифестује бугарско-југословенско братство и да се подвуче значај нове ере која је на помолу и која обећава нашим двама народима нову, бољу и срећнију будућност. Цариград, Ниш, Београд, Младеновац и Топола, Винковци, Брод, Сисак и Загреб, хрватско Загорје са Вараждином, Книн, Сплит и Трогир, Дубровник, Котор и Цетиње, Мостар и Сарајево, Ужице, Чачак, Краљево и Крушевац, — све су то етапе у великом путу бугарских и наших правника, све триумфи већи од већих. То су биле јединствене прилике да одлични говорници Југословени као г.г. *Др. Иво Полишео*, *Др. Драгољуб Драшћеловић* и многи други и Бугари г.г. *Др. Јосиф Фаденхехт*, *Никола Георгијев* и многи други, уз свој велики говорнички таленат открију дубоку мисао њихових народа, која их је довела и ставила у службу велике идеје зближења Југословена и Бугара. Та идеја која снажно избија и носи напред, лебдела је над целокупним Конгресом. Наш народ умео је да отвори своју душу и да поштено и отворено каже да су нам Бугари браћа по језику и крви и да браћа, и ако су некада имала и оружане размирице, не могу заборавити да су браћа.

Верујемо да су под тим утисцима браћа Бугари напустили нашу велику и лепу отаџбину, пошто су у разним деловима њеним видели исто одушевљење и исту решеност да се рђава прошлост заборави и да се припреми боља будућност.

Утисак који су они на нас оставили

такав је, да жалимо што нисмо могли дуже да их задржимо у нашој земљи али смо уверени да ће размена и посета правника оба братска народа бити све значајнија и многобројнија како би преко правника, најпозванијих да воде народе, наша два народа дефинитивно пружио један другом руку на добро њих самих и овог дела Европе, који је до скоро био поприште најкрвавијих ратова а који иде да послужи као модел узврелој Европи, тако да се Балкан, у рђавом смислу те речи, не налази више код нас, већ много северније.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

Резолуције Међународне парламентарне конференције за трговину.

Међународна парламентарна конференција за трговину (Conférence Parlementaire Internationale du Commerce) одржала је своју овогодишњу деветнајесту сесију у Београду. Отворена 14. септембра, она је продужила свој рад по секцијама 14. и 15. септембра где су донете и резолуције које је прихватио пленум Конференције 16. септембра.

Како су питања изучена на овој Конференцији од ширег значаја и донете резолуције оцењене од међународне јавности као веома важне, то их објављујемо јер оне имају значаја и за правнике.

1) Резолуција о регионалним пактовима.

„Регионални пактови имају свој разлог постојања и сматрају се као корисни ако им је циљ:

„1) да удружују у првом реду државе у интересу ефикасне економске обнове њихових територија;

„2) да служе као привремене етапе у правцу царинског зближења између земаља, то јест у правцу либералног режима у међународној трговини“.

2) Резолуција о трговинској размени.

„Међународна парламентарна трговинска конференција сматра да је неопходно потребно следеће, да би се што пре изашло на крај са привредном кризом, чије попуштање већ наговештавају извесни срећни знаци;

„да приликом будућих међународних преговора служе као основица

конструктивне замисли са првог заседања Лондонске конференције;

„да државе, а наполе европске државе укину или ублаже протекционистичке мере, и то било на аутономни начин, било у сагласности са другим државама, после двостраних или многобројних споразума, те да те споразуме што боље прилагоде својим интересима;

„најзад, да се економско зближење међу појединим државама, које треба толико желети, не оствари на начин који ће шкодити интересима других држава, т. ј. на начин да начело највећма повлаштене државе остане главном руководеће начело европске трговинске политике, те да преференције буду само изузетци, оправдани правилним уређењем преференцијалне пијаци, а не да буду средства за повећање царинских преграда према производима других држава.“

„Међународна парламентарна трговинска конференција, убеђена да са чисто привредног гледишта постоје основи који допуштају остварење горе наведених замисли, упућује хитан апел свим државама, тражећи од њих да се што је могуће искреније потруде да уклоне или бар да ублаже све узроке неспоразума насталих из политичких побуда. Једино расветљавање међународне политичке ситуације може знатно да олакша међународне трговинске односе, којима би, ако тога не буде, непрекидно претиле бојазни од непознатих и непредвиђених опасности“.

3) Резолуција о железничким аранжманима.

„Међународна парламентарна трговинска конференција, убеђена је

„да је појачање железничког саобраћаја (путничког и робног), контактом који тај саобраћај ствара и разменом коју он врши међу народима, један од главних чинилаца моралне и привредне обнове Европе;

„да је потребно, да би се постигло то појачање, да се оствари један међународни европски железнички пут који би одговарао заједничком општем интересу и који би могао у првом реду да ужива нека посебна преимућства па чак и извесне повластице са гледишта чисто националног интереса;

„изражава жељу:

„да се усвоје мере подесне за из-

једначење и употпуњавање железничке мреже, за техничко побољшање користи од ње, подразумевајући ту и евентуалне исправке, скраћивања пута, олакшице за транзит и неопходна тарифска смањења.

„Међународна парламентарна трговинска конференција мишљења је да треба створити посебни међународни одбор који би могао ући у састав које од већ постојећих међународних организација, и који би био снабдевен довољном влашћу да би могао да проучи и одреди мере које треба предузети у погледу међународних споразума које ће затим заинтересоване владе да ратификују, а у сврху да установе ту међуевропску железничку везу.“

4) Резолуција пољопривредне комисије.

„Пољопривредна комисија мишљења је да двострани преференцијални уговори могу да допринесу поправци привредног положаја пољопривредних земаља и могу да повећају куповну снагу за индустријске израђевине, једино само у случају:

„1) ако су они (закључени) на широкој разлици те иду до близу 100 одсто;

„2) мере за санирање пољопривредног кредита морају важдати да воде рачуна о разноликости употребе пољопривредних кредита, а нарочито о разлици између раније вредности земље и њеног садашњег приноса, а коју разлику земљорадник није у стању да амортизује својим нормалним приходима“.

5) Резолуција о јавним радовима и привредној обнови.

„Међународна парламентарна трговинска конференција,

„сматрајући да су многобројне резолуције усвојене од Међународног бироа рада, Друштва народа и његових органа, као и расправе на валутној и привредној конференцији у Лондону довољно показале да предузимање јавних радова, како у националном, тако и у међународном оквиру претставља једно од сретстава за оживљавање привредне делатности и за ублажење последица кризе;

„сматрајући да се у појединим земаљама политика јавних радова руководи разноликим начелима, у погледу врсте тих радова, њиховог финансирања, управљања и коначног привред-

ног резултата њиховог и да је под тим околностима ванредно тешко да се из тога извуку задовољавајући закључци;

„сматрајући да јавни радови из године у годину постају све битнији делом привредних и социјалних програма појединих влада;

„сматрајући да би здруживање напора појединих држава у међународном опсегу и међународно уређење јавних радова могли знатно да допринесу оживљавању опште светске привредне делатности;

„изражава жељу да Друштво народа реши да настави студије започете о том проблему, да се напосе стара да прикупи материјал о искуствима стеченим у том погледу у појединим државама, утицају јавних радова на оживљавање привреде и на пијацу рада и најзад да оно изволи усвојити нацрт о здруживању националних напора у међународном опсегу ради подржавања пројеката који постоје у том погледу и ради олакшавања међусобне сарадње заинтересованих влада“.

6) Резолуција о изједначењу ауторског права.

„Међународна парламентарна трговинска конференција узимајући к знању обавештења која је дао претставник Међународног института за изједначење приватног права у погледу претходног нацрта за међународни закон о продаји, изјављује да се, у границама своје надлежности, интересује за питања, која се у њему третирају, и моли Институт да је обавештава о своме раду на том пољу и да јој на тај начин пружи прилику да у поделном случају, поднесе предлоге о томе“

7) Резолуција комисије за монетарна питања.

„Деветнаеста пленарна скупштина Међународне парламентарне конференције за трговину, пошто је саслушала извештај г. Пола Реноа, посланика и бившег Министра финансија, о стабилизацији новца и после дискусије у монетарној комисији сматрајући да нестабилност новца води: 1) развијању спекулације, парализујући свако предузимање посла на дуги рок и доводећи у опасност свако калкулисање услед наглих промена новчане вредности; 2) дезорганизацији производње, онемогућавају шефовима предузећа нормално вођење њихових експлоатација; 3) уништењу кредита,

одузимајући зајмодавцима сваку извесност у погледу вредности новца који се има вратити; 4) смањењу спољне трговине, пошто излаже трговце опасности да изгубе сваку нормалну добит својих операција, — с ових разлога одбацује формулу о стабилизацији новца у односу на робу и сматра да је стабилизација новца у односу на злато пожељна и да ће она бити одлучан фактор за повратак потребног поверења и за решење светске кризе“.

8) Резолуција комисије за пољопривредни кредит.

„Деветнаеста главна скупштина Међународне парламентарне трговинске конференције, саслушавши извештај који је Сталном пољопривредном одбору поднео г. Михаило Сербан, бивши министар, о теми „Повећање куповне моћи земљорадничког живља“, а после дискусије у поменутом Одбору, сматрајући да се тај проблем не може решити другојаче него међународним путем, препоручује у том погледу следећа сретства:

„1. рационално ограничити механизацију пољопривредне делатности;

„2. ограничене засађених површина, чије је обделовање почело за време рата или после рата;

„3. организовати и развити помоћу државних власти пољопривредни кредит, а у сврху да се што више сма-

њи каматна стопа тих кредита и обезбеди довољно дугорочни кредит, те да се у овом што је могуће пре створи међународни завод за пољопривредни кредит;

„4. истражити начин којим би се пољопривредници могли растерити од дугова закључених у времену пре пољопривредне кризе;

„5. распоредити на правичнији начин непосредне и посредне терете који притискују пољопривреду, а који више нису у складу са њеном рентабилношћу;

„6. одржати стабилност валуте;

„7. смањити што је могуће више несразмеру која постоји између цене коју плаћа потрошач и цене која се плаћа произвођачу. У ту сврху радити на васпитавању произвођача и потрошача и развијати сарадњу у свима правцима;

„8. помагати путем међународних споразума, као и путем преференцијалних тарифа, организацију производње и продаје пољопривредних производа, чија се потрошња не може повећати путем снижавања цена (житарица итд.), и олакшавати међународну размену производа, чија се потрошња осетно може повећати путем снижавања цена (воће, поврће итд.)“.

В. Б.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*, проф. Универзитета.

Садржај бр. 1.—2. књ. XXIX. (XLVI) за јули-август 1934. год.

Чланци: Слободан Јовановић: Келсенова критика марксизма; Вукашин Вукашиновић: Имовинско-правни статус женске у Црној Гори; Др. Илија А. Пржић: Искључива надлежност држава у области међународнога права; Др. Мехмед Беговић: О адопцији у шеријатском праву; Др. Ђура Поповић: Балканске конференције; Др. Душан Узелац: Однос државне власти и емисионе банке; Дионисије Продановић: Свечано обећање као кривоклетство; Мил. В. Кукољац: Доказ саслушањем странака из § 144. крив. законика; Иван Д. Петковић: О обавези банке као издаваоца гарантног писма; Коста Ст. Павловић: Закон о устројству Министарства иностраних послова, донет на основу турског устава из 1838 године; Др. Јован Ђорђевић: Дигиева општа теорија о држави; Др. Борислав Т. Благојевић: Егзекватура страних пресуда по закону о извршењу и обезбеђењу. — Правна политика: Др. Бранислав М. Недељковић: Неколико речи о закону о уређењу аграрних односа у ранијим покрајинама Јужне Србије и Црне Горе од 5-XII-1931. год. — Међународно-правна хроника: Др. Илија А. Пр-

www.ини.ини.Стални суд међународне правде као другостепена инстанција у спору будимпештанског универзитета против Чехословачке. — Економско-финансиска хроника: Др. Сава Обрадовић: Привремено зближење са балканским земљама. — Административна хроника: Ловра Перковић: Проглашење мртвим и право на активне односно пензијске принадлежности (§ 150 Ч. 3.); Никола С. Стјепановић: Повраћај принадлежности примљених по поништемним одлукама о службеним односима — и грађанско правна одговорност службеника који су такве одлуке спремали и поднели на одобрење. — Социјална хроника: Др. Стеван Ђирковић: XVIII-а сесија Међународне конференције рада (одржане у Женеви од 4 до 23 јуна 1934 год.) — Судска хроника: Др. Видан О. Благојевић: Реферати изасланика Министра финансија о нађеном стању при извршеном прегледу на могу се увек сматрати као потпуни доказ о материјалној одговорности дотичног лица у см. § а 377. Срп. грађ. суд. поступка; Милорад М. Јовановић: О року за тужбу — жалбу на јавну продају извршену од стране Државне хипотекарне банке и узроцима за њен поништај; Иван Д. Петковић: Појам оштећеника по § 6. к. суд. пост.; Андрија Р. Лакић: Да ли дисциплин. окривљени судија има право жалбе противу решења првостепеног дисциплинског суда: да се противу њега прекине дисциплинска истрага по чл. 41 закона о судијама и акта упуте редовном суду на надлежност ради извињања крив. дела?; Јован Димитријевић: Трошкови правне помоћи пред иностраним судовима. — Оцене и прикази: Др. Мијо Мирковић, Др. Ђорђе Ж. Мирковић. — Шести конгрес југословенских правника у Зугребу. — Белешке. — Преглед часописа. — Нове књиге.

Уредништво и администрација налазе се у Топличином Венцу бр. 21. Годишња претплата износи 120.— дин.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу.

Уредници: Др. Едо Ловрић, кр. свеучилишни професор и Др. Иво Полише, одвјетник.

Садржај бр. 7. Год. LX за српањ (јули) 1934. год.

Др. Иво Мауровић: In materia Antoina Rande; Др. Миле Девчић: Да ли је свечано обећање дано по свјedoцима у поступку пред среским судом, када отпадала потреба закљичања, равно заклетви (§ 381., одј. 1., ал. II. к. п.); Др. Никола Пасек: Супарничарство и главна интервенција по новом грађ. пар. поступку; Др. Стјепан Јеремић: Истовјетност особа и тијела код земљишно-књижних уписа; Др. Славко Кишнер: Службени односи по закону о радњама; Др. Милан Брихта: О судској надлежности код оборних послова. — Југословенски правници у Бугарској. — Литература. — Сваштите. — Конгрес правника Краљевине Југославије.

Садржај бр. 8. Год. LX за коловоз (август) 1934. год.

Др. Фрањо Милобар: Рузвелтов велики експеримент; Др. Матија Белић: Нови аустријски конкордат; Јосип Горничкић: Царинско законарство и егзекутива; Др. Иван Штајнмец: Оштећеник и приватни учесник; Др. Иво Боши: Функције одвјетничкога и судачкога позива; Др. Јосип Шиловић: Побачај се мора строго казнити. — Правосуђе. — Литература. — Сваштите. Конгрес правника Краљевине Југославије.

Уредништво и администрација налазе се у Загребу — Свачићев трг. бр. 4. Годишња претплата износи 60.— и 120.— дин.

Правосуђе, часопис за судску праксу.

Уредници: Стојан Јовановић и Др. Иво Машијевић судије. За власника Др. Фердо Чулиновић, претседник Округног суда у Белој Цркви и Уређивачки одбор. Издавач Живко Мацаревић, штампар.

Садржај бр. 7. год. III, од јула 1934. год.

Грађанско право: Др. Видан О. Благојевић: Поступак посредовања у теорији и пракси; Стеван Бранковић: Парнична зависност; Јован Лепосавић: Облик парничне пуномоћи ако властодавац не зна или не може писати; Сарделић Франо: Судац под законским режимом легалне доказне теорије; Боривоје Д. Петровић: Појам о дејству колективног уговора у Југословен-

ском цивилном праву; Др. Јулије Хан: Питање сељачких мјеница у реесконту. — Кривично право: Др. Ј. Весел: Јесу ли новинари без правне заштите на територији Апелационог суда у Сарајеву; Божо Рукавина Кохезија у свијетлу кривичних права; Др. Јурај Кулаш: Положај лекара и надрилекара у нашем кривичном закону; Др. Иво Ласић: Ублажавање казне по § 71 тач. 5 Крз.; Здравко Ј. Здравковић: Анализа једног параграфа кривичног закона. — Стојан Јовановић: Гостовање југословенских правника у Бугарској. — Судска пракса. — Преглед књига. — Белешке. — Нове књиге и часописи. — Збирка расписа.

Садржај бр. 8. год. III. од августа 1934. год. — Посвећено Конгресу југословенских правника.

Ст. Јовановић: Добро нам дошли. — Ст. Јовановић: Конгрес југословенских правника. — Грађанско право: Др. Видан О. Благојевић: Поступак посредовања у теорији и пракси; Др. Стојан Бајић: Вплив господарске депресије на деловно право; Др. Радоје Вукчевић: Смисао § 90 мен. закона; Јован Мирковић: Процена спорног предмета од стране тужиоца; Иво Станшо: О наградама судбених повјереника; Тих. Ђоковић: § 431 грађанског судског поступка и земљишна књиге; Виноградов Михајло: Примена Тбр. 44 закона о судским таксама у оставинским стварима; Јован Чурчија: Утицај Францускога грађанског законика на србијански грађански законик; Лав Ленголд: Контумација у поступку пред среским судом. — Кривично право: Рукавина Божо: Улога државног тужиоца при понављању кривичнога поступка пред судијом појединцем срескога суда; Иван Д. Петковић: О одлукама окружног суда по призивима противу пресуде среског суда; Душан Умићевећ: Исправљање погрешака у кривичној пресуди. — Белешке. — Нове књиге и часописи. — Збирка расписа.

Уредништво и администрација налазе се у Мачванској ул. бр. 4. Годиншња претплата износи 120.— дин.

Полиција, часопис за управно-полицијску и судску праксу.

Власник и издавач *Васа Лазаревић*, начелник Министарства унутрашњих послова у пензији.

Садржај бр. 13.—14. за јули 1934. год. Год. XXI.

Др. Антон Ранда од Уредништва; Волонтери у државној служби од Лазе М. Костића; Електрификација земље — IV (свршетак) — од Шарке Ивана; Улога полиције по нов. кр. поступку — VIII — од Секуле Н. Кецојевића; Пасквила као једно друштвено зло од Петра Митића; О правним лековима у кривичним делима. Вавредна ревизија (§ 354 крив. суд. пост.) — II — од Братислава М. Ђелашевића; Извиђање радње полицијских власти од Николе Р. Анђелковића; Полицијска функција од Ph. D. Maurice Rappelle аутора криминологије. Са енглеског превео Ђорђе А. Петровић; Закоњски конкубинат од Атан. Јаковљевића; Порнографија од Мих. Т. Банковића; Командир станице и његови жандарми од Телемака К. Јанковића; Отказ пуномоћија од Бож. Д. Маринковића; Плаћање приреза од Младена Ставрића; Неколико речи поводом мишљења Касац. суда у Београду о примени § 49 стар. грађ. суд. пост. од Ф. Ђосића; О скитничењу (вагабондажи) и просјачењу с обзиром на модерно законодавство од Мирослава Б. Павловића. — Судска пракса од Ник. Р. Анђелковића, Јована Д. Смиљанића и Милорада М. Јовановића. — Поуке и обавештења. — Решење опште седнице Државног савета. — Одлуке Опште седнице Главне контроле. — Расписи Министарства унутр. послова. — Кретање чиновника у ресору Министар. унутр. послова. — Белешке и вести. — Листак — Миленко Веснић од Љубе Јочића. — Књижевност.

Садржај бр. 15.—16. за август 1934. год. Год. XXI.

Какве се мере могу препоручити да се скрати трајање процеса звањих монстр-процеси? од Др. Душана М. Суботића; Одлуке општинских одбора од Јована Стефановића; Кривична дела против сигурности јавног саобраћаја за људе имовину и вести од Драгослава М. Лазина; Улога полиције по новом кривичном поступку — VIII — од Секуле Н. Кецојевића; За легалну форму побачаја од Љубише П. Стокића; Има ли правног срет-

ства против одлуке о одобрењу општинског буџета од Боривоја Ј. Франтловића; Закон о градским општинама (Измене које је претрпео владин пројекат у Нар. Скупштини) од Нег. Оцокољића; Полицијска функција од Ph. D. Maurice Parmelee — превоо Ђорђе Л. Петровић; Новинарство и прсти-туција од Мих. Т. Банковића; Побијање месне надлежности пред средским судом од Бранислава К. Милојевића; Кад може и треба полиција да пуца од Н. В.; Празни простори у праву од А. Ј. Јаковљевића; Да ли је прописом § 383 новог крив. зак. дерогиран пропис § 375-а старог казн. за-кона од Љубинка М. Обркнежевића; § 178. крив. зак. у теорији и пракси (као и паралела овог §-а и §-а 167 од III крив. зак.) од Томе Савића. — Судска пракса од Милорада Јовановића, Јована Д. Смиљанића и Душана П. Мишића. — Поуке и обавештења. — Расписи Мин. унутр. послова. — Расписи Мин. правде. — Кретање чиновника у ресору Мин. унутр. послова. — Белешке и вести. — Књижевност.

Уредништво се налази у Карађорђевој ул. бр, 59. Претплата износи 120.— и 100.— дин.

Slovenski pravnik, glasilo društva „Pravnik“ в Ljubljani. Urednik Dr. Rudolf Sajovic.

Sadržaj br. 7.—9. od septembra 1934. god. god. XLVIII. — Posvećeno spomenu Antona Rande ob stoletnici rojstva.

Dr. Gregor Krek: Anton Randa (1834.—1934.); Prof. Lapajne: Potreba nove tožbe (odvezetne, actio tollendi); Dr. Rudolf Sajovic: Izvršba in devizni predpisi; Dr. Boris Furlan: Iz novejše italijanske pravne filozofije. Giorgio Del Vecchio; Lapajne: Dve reminiscenci na Rando; Janko Polec: Anton Randa in Josip Kranjc. — Književna poročila. — Razne vesti. — Priloga.

Uredništvo se nalazi u Ljubljani. Godišnja pretplata iznosi 60.— din.

ПРЕГЛЕД ЗАКНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 28. јула до 15. септембра 1934. год.

434. Закон о судском ванпарничном поступку за Краљевину Југославију од 24. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 747.—787.

435. Закон о изменама и допунама у Закону о уређењу редовних судова од 18. јануара 1929. године, од 10. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 788.

436. Уредба о извозу пшенице, од 24. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 788.—789.

437. Уредба о изменама Уредбе о Самосталној управи државних монопола Краљевине Југославије од 25. октобра 1932. године. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 789.

438. Правила о полагању државног стручног испита чиновничких приправника Министарства физичког васпитања народа, од 16. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 789.—790.

439. Правилник о обавезном осигурању превозних предузећа, од 30. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 790.—791.

440. Општи услови осигурања законске дужности јамства предузећа за превоз путника моторним колима. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 791.—794.

441. Докуменат који прати пошиљку шпиритуса. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 794.

442. Уља ослобођена наплате државне трошарине. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 794.

443. Минимална годишња вредност натуралних примања намеште-

ника на подручју Управе града Београда. — *Сл. н. Бр.* 175.—XLV, од 1. августа 1934. год. стр. 794.

444. Преглед државних расхода и прихода за месец јуни и за период април—јуни 1934. год. по буџету за 1934/35. годину, као и за петнаест месеци рачунске 1933/34. године. — *Сл. н. Бр.* 177.—XLVI, од 3. августа 1934. год. стр. 795.—809.

445. Уредба о ступању на снагу §-а 20 Закона о извршењу и обезбеђењу. — *Сл. н. Бр.* 177.—XLVI, од 3. августа 1934. год. стр. 810.

446. Уредба о буџетској и рачунској години Општине града Београда. — *Сл. н. Бр.* 177.—XLVI, од 3. августа 1934. год. стр. 810.

447. Измене у Правилнику о додатку за теренски рад службеника Министарства финансија, Одељења катастра и државних добара. *Сл. н. Бр.* 177.—XLVI, од 3. августа 1934. год. стр. 810.

448. Уводни Закон за Закон о судском ванпарничном поступку, од 26. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 178.—XLVII, од 4. августа 1934. год. стр. 811.—816.

449. Упуства за израду бановинског буџета са Уредбом за извршење за 1935/36. год. — *Сл. н. Бр.* 178.—XLVII, од 4. августа 1934. год. стр. 816.—818.

450. Уредба о надзору производње и употреби племенитих метала, од 4. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 819.

441. Уредба о спајању општина у Моравској бановини, од 30. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 820.

452. Уредба о спајању општина: томиславградске, оплећанске и бришничке, од 31. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 820.

453. Уредба о стављању ван снаге Уредбе Ш. бр. 1150, од 5. јануара 1934. године, о укидању Среске испоставе у Кулен Вакуфу, од 31. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 820.

454. Измена статута Средишњег уреда за осигурање радника. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 820.

455. Одобрење закључка Равнатељства Средишњег уреда. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 821.

456. Продужење рока чл. 117. ж) Закона о уређењу Државне хипотекарне банке. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 821.

457. Продајна цена рударских каписла бр. 8 и флорберт каписла бр. 6 мм. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 821.

458. Измене у чл. 7. Правилника о регулисању промета девизама и валутама. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 821.

459. Измена чл. 87.а Правилника о споредним припадностима особља државних саобраћајних установа. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 821.—822.

460. Голубињак шума З. З. Локве проглашена предметом природне љепоте и ријеткости. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 822.

461. Ратификација Румуније допунског акта уз међународну Конвенцију од 23. октобра 1924, која се односи на превоз робе на жељезницама, закљученог у Берну 2. септембра 1932. год. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 822.

462. Проширење уговора о узајамном издавању криваца са Великом Британијом на Малајске државе. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 822.

463. Измена става II чл. 1 Правилника за привремена приватна смештаја за петролеум. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.

464. Ратификација Републике Турске Конвенције за уређење лова на китове. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.

465. Размена ратификационих инструмената допунскога споразума уз уговор о трговини и пловидби од 14. јула 1924. г., закљученог и потпи-

саног у Риму 25. априла 1932, између Краљевине Југославије и Краљевине Италије. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.

466. Приступ слободне државе Ирске међународној Конвенцији о сузбијању трговине белим робљем. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.

467. Ратификација од стране Пољске међународне Конвенције за сузбијање прављења лажног новца. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.

468. Ратификација од стране Пољске Конвенције о фискалном режиму страних аутомобилских возила, са приложеним протоколом. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.

469. Ратификација од стране Данске Конвенције за уређење лова на китове. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 823.—824.

470. Ратификација Републике Кубе Конвенције и статута Међународне Уније за помоћ — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 824.

471. Ратификација Данске Конвенције о обештећењу услед професионалних оболења — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 824.

472. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 824.—825.

473. Исправке у „Нормама за заварене жељезне конструкције“. — *Сл. н. Бр.* 183.—XLVIII, од 10. августа 1934. год. стр. 825.

474. Трговински споразум између Краљевине Југославије и Републике Турске, од 19. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 187.—XLIX, од 15. августа 1934. год. стр. 828.—836.

475. Уредба о максимирању камата, од 3. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 187.—XLIX, од 15. августа 1934. год. стр. 836.

476. Уредба М.С.Бр. 454 од 1. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 187.—XLIX, од 15. августа 1934. год. стр. 836.

477. Уредба о картелима од 8. августа 1934. — *Сл. н. Бр.* 190.—L, од 18. августа 1934. год. стр. 839.—842.

478. Уредба о забрани оправања одећа и обуће по индустријским (фабричким) радњама одеће и обуће и њиховим подружницама и продавницама, од 3. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 190.—L, од 18. августа 1934. год. стр. 842.

479. Закон о изменама и допунама у Закону о држављанству од 21. септембра 1928. године, од 20. јула 1934. године. — *Сл. н. Бр.* 192.—LI, од 21. августа 1934. год. стр. 843.

480. Уредба о оброчном плаћању куповнине из уговора за продају дрвета из државних шума, од 13. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 192.—LI, од 21. августа 1934. год. стр. 843.—844.

481. Распис-Објашњење броја 93. тачке 1а и 2а увозне тарифе и тачке 1 броја 24 извозне тарифе уз предлог закона о општој царинској тарифи. — *Сл. н. Бр.* 192.—LI, од 21. августа 1934. год. стр. 844.

482. Начелна одлука Опште седнице Касационог суда у Београду о томе: које се законске одредбе имају применити приликом решавања питања о уредности јавне продаје зграда, које не припадају сопственику земљишта, већ закупу истог а које би биле пописане од стране извршне власти ради продаје, без земљишта и продате као такве, будуће покретне ствари, које би се имале одвојити од земље. — *Сл. н. Бр.* 192.—LI, од 21. августа 1934. год. стр. 844.—846.

483. Ратификација Турске допунског акта уз међународну Конвенцију од 23. октобра 1924, која се односи на превоз робе на жељезницама, закљученог у Берну 2. септембра 1932. — *Сл. н. Бр.* 192.—LI, од 21. августа 1934. год. стр. 846.

484. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 192.—LI, од 21. августа 1934. год. стр. 846.

485. Указ Н. В. Краља о отварању V потпуне мушке реалне гим-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

назије у Београду, од 11. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 848.

486. Уредба о заштити земљорадника, од 3. августа 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 848.—851.

487. Уредба о изменама у Закону о установљењу и уређењу Државне класне лутрије за потпомагање народне привреде, од 5. децембра 1931. године, од 30. јула 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 851.—852.

489. Измене и допуне Правилника уз Закон о непосредним порезима. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 852.—853.

490. Дозвола за промет — транзит, увоз и извоз хемикалија. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 853.

491. Забрана увоза каписли. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 853.—854.

492. Распис бр. 56. — Рафинерије које увозе сирову и непречишћену нафту у циљу прераде, могу добивене производе поменуте у бр. 177. увозне царинске тарифе извозити из земље с правом да им се наплаћене дажбине врате. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 854.

493. Допуна Правила о полагању професорских испита. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 854.

494. Стављање ван снаге Правилника о регулисању промета сумпорне киселине. — *Сл. н. Бр.* 197.—LII, од 27. августа 1934. год. стр. 854.

495. Преглед државних расхода и прихода за месец јули и за период април—јули 1934. год. по буџету за 1934/35. годину, као и за шеснаест месеци рачунске 1933/34. године. — *Сл. н. Бр.* 202. — LIII, од 3. септембра 1934. год. стр. 856.—869.

496. Уредба о допуни Уредбе о изузећу малопродаје монополисаних предмета из Закона о радњама бр. 15634/I од 15. априла 1932. године. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 871.

497. Правилник о контроли вакцина против великих богиња. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 871.

498. Допуне у Правилима о полагању државног стручног испита у ресору Министарства трговине и индустрије. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 872.

499. Допуна Правилника за становање у држ. станбеној згради у Београду, бр. 6191 од 14. фебруара 1928. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 872.

500. Допуна Правилника о регулисању промета девизама и валутама. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 872.

501. Решење о седишту средског шумарског референта у Оточцу и Грачцу. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 872.

502. Промена имена села Пањевца у „Конино село“, — *Сл. н. Бр.* 212. LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 872.

503. Решење о ослобођењу од увозне царине туристичко-пропагандног материјала из Немачке. — *Сл. н. Бр.* 212 — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 873.

504. Решење о ослобођењу од увозне царине туристичко-пропагандног материјала из Велике Британије. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 873.

505. Решење о ослобођењу од увозне царине туристичко-пропагандног материјала из Белгијско-Луксенбуршке Уније. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 873.

506. Решење о жигосању водомера и таксаметара. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 873.

507. Обавезно осигурање превозних предузећа. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 874.

508. Обзнана. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 874.

509. Приступ Ирака Конвенцији о Међународној Унији за помоћ,

са приложеним Статутима. — *Сл. н. Бр.* 212, — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 874.

510. Приступ Ирака Међународној Конвенцији о сузбијању прављења лажног новца, са протоколом. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 874.

511. Ратификација Туниса међународне радио-телеграфске Конвенције са општим правилницима и додатцима. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 874.

512. Исправка у Уредби о измени и допуни Уредбе о скупном порезу на пословни промет. — *Сл. н. Бр.* 212. — LIV, од 14. септембра 1934. год. стр. 874.

513. Погранични промет — Допунски споразум уз прилог В Уговора о трговини и о пловидби закљученог 22. јуна 1926. у Београду између Краљевине Југославије и Краљевине Арбаније. — *Сл. н. Бр.* 213. — LV, од 15. септембра 1934. год. стр. 875.—877.

514. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 213. — LV, од 15. септембра 1934. год. стр. 878.

НОВЕ КЊИГЕ

Др. Иво Полишео: Радно право, Загреб, 1934. стр. 276. Издање пишчево (латиницом).

Др. Мих. П. Чубински: Научни и практични коментар кривичног закона Краљевине Југославије, Београд, 1934. Друго допуњено и поправљено издање. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 746.

Др. Станко Франк: Казнено право, II посебни дио I свезак Основи диобе посебног дијела и злочини против живота и тијела. Загреб, 1934. Наклада Југословенског накнадног Д. Д. „Обнова“, стр. 114. (латиницом).

Др. Дионис Година: Коментар ванпарничног поступка. Београд, 1934. стр. 582. Издање пишчево (латиницом).

Др. Дионис Година: Пракса југословенског парничног поступка. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 207.

Др. Андрија М. Ристих: Правни положај странаца, са предговором Др. Данила Ј. Данића. Београд, 1934. Библиотека Југословенског удружења за међународно право XIV стр. 133 (докторска дисертација).

Југославикус: Борба Словенаца за Југославију, Београд, 1934. стр. 76.

Хинко Сировашка: Привредна криза и реформа капиталистичког система са планском подјелом продукције и социјализацијом рада. Осиек, 1933. стр. 47. Издање пишчево (латиницом).

Предоснова Грађанског законика за Краљевину Југославију. Текст. Издање Министарства правде, стр. 280.

Закони о Државном рачуноводству, о Државном правобраниоштву, о Градским општинама, о Ванпарничном поступку. Издање Књијарског и издавачког предузећа Геца Кон А. Д. Београд, 1934.

Правосуђе, сепаратно оштампани чланци г. *Стојана Јовановића:* Гостовање југословенских правника у Бугарској, Добро нам дошли и Конгрес југословенских правника. Београд, 1934.

Dr. Gregor Krek und Dr. Milan Skertj Die österreichischen Zivilprozessgesetze im Königreich der Serben: Kroaten und Slowenen Wien 1928. S. 224.

Dr. Metod Dolenc: Nacionalno-socijalistično kazensko pravo v Nemčiji in vprašanje revizije jugoslovanskega kazenskega zakonika. Beograd, 1934. str. 17. Posebni otisak iz Maurovića Spomenice.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Dr. Rudolf Sajovic: Rassegna di legislazione jugoslava (anno 1930). Roma Istituto di studi legislativi. 1934. str. 81.

Dr. Rudolf Sajovic: Isvrsba in devizni predpisi str. 14. Piščevo izdanje. Ljubljana, 1934.

Aleksandar Maktecov: Preosnova kazenskega prava in Poljskem. Beograd 1934. str. 19. Poseban otisak iz Maurovića Spomenice.

Uradna sbierka razhodnutí najvyššieho súdu Československij Republiky vo veciach obcoanskych z právnej oblasti Slovenska a Podkarpatskej Rusi. V Bratislave 1934. str. 84.

Prof. Dr. Zdenek Peška: Kde jest treba reformy našeho statního zřízení? Bratislava 1934.

Слободан Јовановић: Влада Милана Обреновића. Књ. II и III. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д.

Споменица Конгреса правника. У Загребу, 1934. Издао и уредио за Стални одбор Конгреса претседник *Др. Иво Полишео*, стр. 312 (хирилицом и латиницом).